

Intalnirea timisorenilor la Haifa, 27 mai 2011

Haifa, 27 mai 2011
Intalnirea timisorenilor

Tabla de materii

Cuvant introductiv	4
Schita istorica a Comunitatii Evreilor din Timisoara	5
O sinagoga istorica - Dr. arh. Gabriel Szekely.....	6
Scurt istoric al Liceului Izraelit din Timisoara - Tomi Laszlo	7
Profesori de la Zsidlic (Liceul Izraelit – Zsido Lyceum) in amintirea fostilor elevi Victor Deznai.....	10
Maria (Marika) Neumann.....	11
Ernest Goldstein-Zehavi.....	12
Valami egyszerű kicsiny dalt - Anavi Adam	13
Lectia de neuitat a Profesorului Frucht (Anavi Adam, 1909 – 2009)	14
Înca din '40 era considerat o somitate - Toma George Maiorescu	14
In memoria celor disparuti pe vasul Mefkure - Tomi Laszlo.....	15
O viata implinita (de la Timisoara la Cluj) - Carol Löwy	19
Amintiri, amintiri... - Feri Reich	22
Anii din timpul razboiului la Timisoara - Anti Shlomo Katz	24
Evocari - Francisc Schneider.....	26
Timisoara anilor '80 si viata la Comunitate	27
Amintiri din copilarie – versiunea banatzena a anilor '80-'90.....	28
Bancuri ticluite pe vremea cand in macelarii puteai cumpara mustar, nu carne - Gyuri Kun	29
Ce inseamna sa fii evreu ? - Getta Neumann	30
"Cine este evreu ?" - Pisti Israel	32
Zsidok - Iudit Cohen	34
Prim-Rabinul Dr Ernest Neumann z'”l. - peste șase decenii de rabinat	35
Amintiri despre Prof. Bernhard Rothenstein - Tomi Laszlo	36
Cand mâncam la mama acasa - Getta Neumann	37
Timisoara mea - Instantanee - Julia Henriette Kakucs.....	39
Toate pasarile vor sa zboare - Pisti Israel.....	41
Aschii de memorie - Miki Raviv (Wächter).....	43
Amintiri, marturii, povestiri... ..	45
Trecutul si prezentul - Ora (Aura) si Stefan (Pisti) Israel	45
Timisoara e TIMISOARA cu majuscule - Laszik (Molnar) Marika.....	46
CV. Carte de vizita - Adriana Babeti	47
Parcursuri de viata - Ivan si Stela Lungu	49
Ce ne leaga - Smaranda Vultur	50
Timisoara - oras european cu elanul unui nou venit - Getta Neumann.....	51
Interviu cu Luciana Friedmann, presedinta Comunitatii Evreilor din Timisoara	53
Participantii la Intalnirea din Haifa, 27 mai 2011, povestesc.....	57
Participantii la INTALNIREA TIMISORENILOR din 27 mai la HAIFA	66

Cuvant introductiv

Pe valurile vietii, impotriva vanturilor, ca pasarile calatoare, raspanditi in toata lumea, am hotarit sa ne intalnim!

Ne intalnim astazi, timisoreni prin nastere si adoptiune, veniti din toate colturile tarii si de peste hotare, sa ne bucuram impreuna, sa ne recunoastem, sa ne cunoastem, sa depanam amintiri. Au venit de peste mari si tari, dornici de-a se intalni, timisoreni de toate varstele care vorbesc multe limbi (ivrit si romaneste, germana si ungureste, engleza si franceza) insa astazi limba tuturor este cea a prieteniei, prin care timp de cateva ore , povestim ce am facut, ce facem, despre copii si bineinteles nepotii (pozele lor sunt la fiecare din noi in buzunar... intamplator).

Ma bucur si urez" bruchim habaim la eretz hacodesh" tuturor celor care au facut efortul (cu adevarat efort) si participa la intalnirea noastra.

Cateva ore in care revenim la Timisoara secolului trecut (da secol) cu amintiri din copilarie, tinerețe, perioade din viata din care raman numai si numai amintirile placute! Cateva ore in care ne amintim si de cei care nu mai sunt cu noi, dar au ramas in memoria noastra pentru vesnicie ! Sunt prieteni care au vrut sa fie cu noi dar sanatatea nu le-a permis! De aici le uram insanatosire grabnica!

Ma bucur ca sunteti aici si va urez o seara placuta cu cat mai multe recunoasteri de prieteni si de ce nu, legaturi noi cu prieteni vechi si prieteni noi, timisoreni!

In numele celor care au organizat aceasta seara:

- Paula, care in fiecare clipa mai are o idee,
- Getta, care ajuta cu cat mai multe idei si sfaturi (concurenta cu Paula),
- Tomi, omul cu experienta, care linisteste si indruma
- Ada de la Ierusalim, care observa totul si ajuta,
- Vera in rolul cel mai dificil si ingrat de administrare a bugetului

Si eu in postura celui rau (cineva trebuia sa le domoleasca pe Paula si Getta - ma bucur ca nu am reusit!)

Vrem sa multumim tuturor pentru ajutorul oferit, prin sfaturi, idei, prin zambete si cuvinte, prin participare sa realizam aceasta seara nostalgica, seara in care ne recunoastem si ne cunoastem, seara in care ne putem aminti de toti, de cei care sunt cu noi si de cei care ne-au parasit, de timisoreni si Timisoara!

Multe multumiri, multa sanatate tuturor, o seara cat mai placuta!

In numele organizatorilor

Stefan (Pisti) Israel

Brosura noastra contine articole, evocari, poezii, acumulate in ultimii 4 ani pe websiteul nostru <http://www.bjt2006.org/>, cat si texte compuse cu ocazia intalnirii. Sper sa ofere o baza informativa despre comunitatea noastra din Timisoara, incursiuni in viata noastra din trecut si prezent, sa exprime sentimentele noastre de nostalgie pentru ce a fost si de afectiune pentru cei dragi. Multumiri tuturor celor care au contribuit si lectura placuta !

Getta Neumann

Schita istorica a Comunitatii Evreilor din Timisoara

Primele marturii atestand existenta evreilor la Timișoara dateaza din secolul al XVII-lea. În cimitirul vechi de rit spaniol se află morminte din perioada ocupației turcești, dintre care cel mai vechi este cel al lui Azriel Assael, decedat în 1636, care a fost rabin și chirurg. În 1716, contele Paolo Wallis, numit comandantul cetatii de catre Eugen de Savoia, aminteste ca populatia numara 144 de evrei.

Comunitatea a cunoscut o dezvoltare economica si numerica importanta, ajungand in perioada Primului Razboi Mondial la 7000 de suflete. În 1935 populatia evreiasca numara 12.540, ca urmare a dezvoltarii economice a orasului. În 1948 sunt chiar 13.000 – 14.000 evrei, pe de o parte pentru ca locuitorii evrei din regiune au fost obligati prin legislatia antisemita din perioada razboiului sa-si paraseasca domiciliul si sa se mute la Timisoara, pe de alta parte, evreii timisoreni au fost crutati de deportare. Populatia scade abrupt la 7000 în 1956 în urma primului val de emigrare. În prezent Comunitatea numara 568 membri.

În anii 1860 a fost construita Sinagoga neologa din Cetate, în stil maur. (vezi mai jos articolul lui Gabriel Szekely). În 1899 se inaugureaza Sinagoga din Fabric, construita de arhitectul Lipot Baumhorn. Monumentul are un asemenea succes, încat arhitectul primeste comenzi pentru alte cladiri impozante : Palatul Lloyd, cladirea Hidroelectricii, Liceul Carmen Silva, sediul Comunitatii. Între anii 1906 si 1910 este construita Sinagoga ortodoxa din cartierul Iosefin, singura practicabila la aceasta ora.

În anul 2001, Societatea Filarmonica a încheiat un contract de comodat (împrumut de folosinta) cu Federatia Comunitatilor Evreiesti din Romania si cu Comunitatea Evreilor din Timisoara, prin care, pentru o perioada de 50 de ani, folosinta edificiului Singogii din Cetatea Timisoarei revine Societatii Filarmonice din Timisoara. În ultimii 10 ani au avut loc numeroase concerte, unele în colaborare cu Comunitatea, dar, în ciuda tuturor eforturilor, nu s-au gasit inca fonduri pentru renovarea cladirii.

În anul 2009, Comunitatea a cedat Sinagoga din Fabric, care se afla într-un stadiu avansat de degradare, pe o perioadă de 35 ani către Teatrul National din Timisoara pentru a o transforma în sală de spectacole. Deocamdata Teatrului National ii lipsesc resursele pentru renovare.

O personalitate deosebit de importanta în galeria rabinilor Timișoarei o reprezinta Oppenheim sau Oppenheimer Zvi Hirsh ben David (1821-1859), supranumit “Gaon Rabbi Herschele Temeswarer”. Mormantul sau construit în stil mausoleu a devenit un loc de pelerinaj pentru evrei și neevrei. Între anii 1879 și 1908, în sinagoga din Cetate a activat rabinul-savant dr. Maurițiu Löwy, căruia i-a urmat până în 1970 Maximilian Drechsler. În templul ortodox din Iosefin au oficiat succesiv Prim Rabinii Shück, tatăl și fiul. În templul din Fabric si-a desfasurat activitatea eruditul Dr Iacob Singer, caruia i-a urmat Prim-Rabinul dr Ernest Neumann.

În perioada celor două regimuri totalitare, rabinul dr. Ernest Neumann a fost acela care a arătat știința și tactul necesare în reprezentarea comunității. El a avut între consilierii săi figuri de notorietate ale lumii evreiești și ale vieții publice timișorene: avocatul dr. Pavel Friedländer, dr. Emeric Fried, Ernest Graber, Francisc Eisler, Ladislau Kertesz, Gheorghe Wilkowits, Ludovic Rado, Otto Pichl, Ana Dunajetz, Andrei Spiegel, Bella Cimponeriu, Luftschütz, Ștefan Adler, Tiberiu Neumann ș.a. Cu toții l-au secondat în activitatea administrativ-comunitară. În *Compendiul notabililor evrei din orașul Timișoara, secolul 20* întocmit de Carol Weidmann, se menționează numele cantorilor din cele doua sinagogi: Solomon Katz (prim cantorul templului din Cetate), Eugen Weisz, Samuel Fisher, Otto Feller, Ernest Kohn, Geza Klein, Hugo Fischer, Oscar Schwartz.

Cei 568 membri (conform recensământului din 2011) ai comunității evreilor din Timișoara beneficiază astăzi de o sinagogă funcțională, de o casă de rugăciune, de cantină rituală, centru de zi, club al tineretului. Președintele comunității este Luciana Friedmann, de profesie jurnalist. Activitatea de asistență a vârstnicilor este una dintre preocupările esențiale ale comunității. Dincolo de sprijinul uzual, „vârsta de aur” este vizitată periodic de tineri și reprezentanți ai generației medii.

O sinagoga istorica

Dr. arh. Gabriel Szekely

În inima orașului Timișoara, la câteva case de piețele centrale ale orașului puteți vedea fațada unei clădiri impunătoare, decorată în stilul maur caracteristic pentru sinagogile Europei în secolul al XIX-lea. Este sinagoga neologă construită în anii 1860 de comunitatea evreilor din Timișoara pe un teren din centrul orașului care se afla de mai bine de un secol în folosința negustorilor evrei. Proiectul a fost întocmit de un arhitect vienez al timpului - Ignatz Schumann. Clădirea parțial degradată a fost cedată în urmă cu câțiva ani de către comunitate unei fundații culturale, care a promis să o transforme într-o sală de concerte. Cu toate bunele intenții nu

s-a reușit încă restaurarea construcției, a cărei viitor este incert.

Ceea ce surprinde la prima vedere este importanța și monumentalitatea sinagogii în contextul urban dat, semn al faptului că la acea vreme comanditarii doreau și puteau să-și exprime rolul în viața orașului. Și mai surprinzătoare este placa de marmură gravată de la intrare, datând din anul 1868, al cărui text maghiar indică faptul că sinagoga a fost reînălțată în acel an în prezența împăratului Franz Iosef al Imperiului Habsburgic, deși prima inaugurare avusese loc în anul 1866.

Ne-am putea întreba dacă vizita împăraților Austriei în sinagogi era un eveniment obișnuit la acea vreme. Trebuie însă să luăm în calcul momentul istoric. Anul 1868 este anul în care s-a creat monarhia dualistă Austro-Ungară, prin înțelegerea politică a celor două părți, dar și anul în care evreii din Imperiu au obținut după secole de persecuții și izolare cetățenia deplină. Era și timpul pentru aceste transformări, într-o Europă unde Anglia, Franța și Germania făcuseră deja acest pas important spre democrație. Împăratul conta pe fidelitatea noilor săi cetățeni, care trăiau de secole în această parte a Europei, și dorea să-i asigure de sprijinul său și de protecția sa în caz de nevoie. Bunăvoința imperială a mers atât de departe încât zeci de evrei înstăriți din Austro-Ungaria au primit titlul de baron în anii ce au urmat.

A fost o etapă nouă din istoria evreilor din Europa Centrală, inaugurată printr-o serie de manifestări dintre care una a avut loc în vechea noastră sinagogă lăsată astăzi în paragină. Era un nou început care s-a materializat într-un miracol în următorii cincizeci de ani. Profitând de noul context politic democratic, zeci de mii de copii evrei săraci, proveniți din familii de negustori mărunți și meseriași de la țară au umplut până la refuz aproape instantaneu școlile în toate colțurile Imperiului. Nu este cazul cred să cităm zecile de nume celebre astăzi în întreaga lume care s-au format în acei ani de pace ai Belle-Epoque-ului, cum numesc francezii perioada 1870-1914. Oricum, anul 1868 a marcat un nou început spiritual pentru evreii din această parte a Europei. Nu puțini istorici afirmă că enormul succes avut în toate domeniile de către evrei în această perioadă a dus ulterior la ura neînfrânată a unora și la ororile care au urmat în secolul XX.

Dacă cândva, eleganta clădire din centrul Timișoarei era pentru toți simbolul unui nou început, astăzi pare simbolul trist al unui sfârșit. Nu ar trebui să fie așa, deoarece printr-o înlanțuire norocoasă de evenimente comunitatea din Timișoara a scăpat integral deportării, împreună cu toate celelalte comunități din Banat și din sudul Transilvaniei. Dintre toate comunitățile evreiești prospere, formate cândva pe teritoriului Imperiului Habsburgic, doar cele amintite mai sus au supraviețuit integral dezastrului.

Poate că a fost doar întâmplarea, dar poate că a fost voința divină. Oricum ar trebui să ne prețuim mai mult trecutul și acele monumente care îl mai pot evoca.

Scurt istoric al Liceului Izraelit din Timisoara

Tomi Laszlo

Timisoara este unul din cele mai vechi orase din Transilvania, primele însemnari despre aceasta cetate fiind de prin secolul XII. Comunitatea evreilor din Timisoara este și ea foarte veche: după unele date, familii de evrei izgoniti din Spania s-au stabilit în Timisoara prin 1515. În perioada următoare, în timpul ocupației de către turci, s-a format în Timisoara o comunitate de evrei sefarzi care au venit prin Istanbul. Existența acestei comunități a fost menționată în documentele de predare a cetății încheiate în 1716 de Comandantul trupelor turcești cu Comandantul armatei austriece, printul Eugeniu de Savoia. În cimitirul vechi,

de rit spaniol, se afla morminte din perioada ocupației turcești, dintre care cel mai vechi este cel al lui Azriel Assad, decedat în 1636 și care a fost rabin și chirurg. În 1736 rabinul Meir Amigo și alți patru evrei din Istanbul au fost autorizați să se stabilească în oraș. Amigo a organizat viața comunala a evreilor din Timisoara și a făcut mult pentru dezvoltarea comunității evreiești.

Odată cu dezvoltarea orașului și ca urmare a liberalizării treptate a regimului politic din imperiul Austro-Ungar s-a dezvoltat și comunitatea evreilor din Timisoara ajungând la aproape 7000 de suflete în perioada primului război mondial (cca 10% din populație). Dar, această comunitate mare n-a avut până atunci nici măcar o școală primară a ei.

Necesitatea unor școli evreiești a devenit din ce în ce mai acută, date fiind pe de o parte dificultățile de încadrare a elevilor evrei în școlile de stat, care erau focare de antisemitism, și pe de altă parte necesitatea de a transmite generațiilor următoare în mod organizat și oficial tradiția evreiască.

În 1917, din inițiativa profesorului Marmorek și cu sprijinul societății "Hatikva" a luat ființă prima grădiniță evreiască, iar în anul următor prima Școală Primară Izraelită (cea din

Iozefin), sub conducerea directorului Leopold Fleischer. În continuare, președintele comunității Dr. Adolf Vertes cere Ministerului Învățământului aprobarea pentru înființarea Liceului Izraelit de Băieți care își deschide festiv cursurile în 4 noiembrie 1919 cu 658 de elevi sub conducerea profesorului Dr. Victor Deznai. În perioada următoare se deschide și a doua Școală Primară Izraelită (din Fabric), condusă de către directorul Zoltan Szekely și se înființează Liceul Comercial Izraelit (clasele 5-8), condus de către directorul Izidor Marton (Soma). Ceva mai târziu s-a înființat și Gimnaziul de Fete (clasele 1-4), condus inițial de Dr. Feodora Weiss.

Pentru adapostirea Liceului Teoretic, Liceului Comercial si Gimnaziului de Fete s-a construit un complex modern de cladiri cuprinzind si un internat, situat in zona de vile a cartierului central (Cetate).

Programul de invatamint a fost bazat pe cel stabilit de catre Ministerul Invatamintului pentru scolile publice. Dar in afara de cursurile obligatorii, programele Liceului Izraelit au cuprins si Limba Ebraica si Religie (studiul iudaismului si al istoriei poporului evreu). In consecinta, de la inceputul existentei sale Liceul Izraelit a constituit un centru de pastrare si cultivare a traditiei si culturii evreiesti.

In anii care au urmat, scolile evreiesti din Timisoara, in frunte cu Liceul Izraelit, si-au indeplinit cu cinste functiile pentru care au fost create. In special in perioada cea mai grea pentru evreimea din Europa, intre 1940 si 1945, aceste scoli au reprezentat un nepretuit adapost cultural si sufletesc pentru tineretul evreu din Timisoara si din zonele din care evreimea a fost evacuata la Timisoara.

Succesele in aceasta misiune s-au datorat in mare parte corpului profesoral si directorilor.

De la inceput, Liceul a fost condus de catre Dr. Victor Deznai, iar din 1925 de catre Dr. Iosef Marcus. Ei au fost ajutati pe tot parcursul activitatii de un grup de profesori bine pregatiti si devotati misiunii lor de educatori.

Astfel clasa noastra a avut norocul de a avea ca profesori de matematica pe entuziastii Hermann Schwarz si Marika Neumann, care ulterior au devenit amindoi cadre universitare, ca profesor de limba franceza pe neintrecutul L. Kardos, iar ca profesori de limbi clasice pe directorul nostru intept Dr. I. Marcus si pe eruditul F. Hauben. Ajutati de umorul lor inascut, profesorul I. Gross a reusit sa ne usureze invatatul fizicii si chimiei, iar profesorul Wagmann a reusit sa ne dea bazele necesare in istorie si geografie. Adalbert Kun a avut rolul dificil de a preda limba romana intr-o clasa in care majoritatea elevilor au avut limba materna maghiara si pentru care literatura romana a fost o obligatie si nu o placere. La stiintele naturale am avut parte de doi profesori excelenti: M. Fuchs si M. Redei. Profesorul nostru de muzica, Dr. M. Eisikovits, personalitate cunoscuta in cultura muzicala din Romania, a reusit sa ne invete sa iubim si sa intelegem muzica, iar neuitatul L. Kalman a reusit sa ne introduca in tainele desenului geometric si artistic. Stiintele gindirii: psihologia, logica si filozofia ne-au fost predate initial de regretatul B. Goldenblum care ne-a parasit inca din timpul scolii, iar in continuare, de vesnic tinarul F. Frucht care a devenit ulterior cunoscut in calitate de poet sub numele de A. Anavi.

La religie (iudaism) am avut ca profesor un proaspat absolvent al scolii de rabini, un tinar dragut si plin de energie, care mai tirziu a devenit rabinul-sef al orasului si presedintele comunitatii, pe Dr. Neumann Ernest.

Prof. M. Wider s-a luptat din greu cu noi in predarea limbii ebraice, care nu era o sarcina usoara, dat fiind ca o parte din elevi au venit din alte scoli, in care nu s-a invatat initial ebraica. Tinarul profesor Goldstein s-a straduit mult sa-l sprijine in aceasta munca - el ne-a parasit in conditii tragice odata cu imbarcarea lui pe vasul Mefkure (care a fost scufundat de Germani in 1944).

Am lasat la urma pe fostul nostru diriginte, Dr. Victor Deznai, care a stiut sa ne predea cu succes limba si literatura germana intr-o epoca in care notiunea de "german" era sinonima cu dusmanul suprem. Cursurile lui de istoria artei si culturii le-am urmat in afara programului obisnuit, contribuind mult la dezvoltarea noastra intelectuala.

In perioada anilor de razboi si-a dezvaluit Liceul Izraelit calitatile sale deosebite. In toamna anului 1940, dupa ce elevii evrei au fost exclusi din toate scolile, Liceul Izraelit a fost cel care

i-a preluat pe toti in grija sa si le-a asigurat conditii de invatamint mult mai bune decit cele pe care le-au avut inainte.

E de mentionat ca in acelasi timp si corpul profesoral s-a intarit considerabil pentru ca Liceul Izraelit a primit si o serie de profesori evrei care inainte au predat in scolile de stat sau particulare. Si e dela sine inteles ca un profesor evreu era angajat la o scoala de stat numai daca era mult mai bun decit alt profesor.

Dar in afara conditiilor de invatamint foarte bune, Liceul Izraelit a fost in timpul anilor de razboi si de furie antisemita, o oaza social-culturala pentru tineretul evreu. Intr-o perioada cind intrarea evreilor era interzisa la toate locurile publice, inclusiv teatrul si opera, Cercul Cultural al Liceului a devenit centrul de viata culturala si sociala nu numai pentru elevii "activi" dar si pentru o serie de absolventi care s-au obisnuit sa frecventeze sedintele saptaminale ale Cercului Cultural. Deseori au participat la aceste sedinte si tineri care au primit invoire de citeva zile din detasamentele de lucru si care au folosit putinul lor timp la dispozitie pentru a se intilni si a se culturaliza.

Si toate aceste activitati au fost duse in conditiile grele datorite evacuarii cladirilor Liceului care au fost transformate inca de la inceputul anului 1941 in spital militar german. Comunitatea, condusa de inteleptul si neobositul Dr. Ligeti, nu s-a lasat descurajata: a inchiriat o vila, a transformat o parte din birourile comunitatii in clase, ba chiar a renuntat la o parte din incaperile templului mare din Fabric in acelasi scop. Adevarat ca si elevii au reactionat la acelasi nivel, dovedind o maturitate corespunzatoare situatiei speciale. Astfel, o parte din elevi, care fiind nascuti in 1925, au fost trimisi in detasamente de munca inca din Aprilie 1943, n-au abandonat invatatura si, intrucit in primul an de detasament cei mai multi nu erau trimisi in afara orasului, au continuat sa urmeze cursurile in orele de dupa programul de lucru. Scoala la rindul ei le-a facilitat acest lucru prin faptul ca lectiile au fost programate dupa orele 14. Elevii au venit desigur mai tirziu la cursuri dar, cu ajutorul colegilor care fiind seria 1926 inca n-au fost mobilizati, s-au tinut la curent si si-au pregatit lectiile in timpul noptii.

Rezultatele muncii devotate a corpului profesoral si a colaborarii corespunzatoare a elevilor s-au vazut imediat dupa eliberare. Absolventii Liceului Izraelit au dat dovada de o pregatire deosebit de buna in toate domeniile in care au ajuns sa lucreze sau sa-si continue studiile. Acest fapt s-a manifestat imediat dupa bacalaureat cind, la examenul de admitere la Politehnica care s-a tinut la scurt timp dupa bacalaureatul nostru, din primii 20 admisi, 19 au fost din rindurile absolventilor Liceului Izraelit.

In diferite domenii de activitate, absolventii Liceului Izraelit au dat dovada de pregatire buna si de mare capacitate de adaptare. O parte si-au continuat studiile, alta parte a intrat in "cimpul muncii". O parte a intrerupt studiile inca din 1940, datorita situatiei grele in care se aflau familiile lor. Cea mai mare parte se afla azi in Israel, o parte mai mica in Germania, USA, Canada si Australia, putini au ramas in Romania. Procesul de emigrare din Romania, care a inceput inca inainte de 1940 ca urmare a intensificarii antisemitismului, a fost intrerupt in timpul razboiului, reluat imediat dupa razboi, oprit apoi iar prin inchiderea ermetica a granitelor si reluat din nou in functie de bunul plac al guvernului Roman.

Profesori de la Zsidlic (Liceul Izraelit – Zsido Lyceum) in amintirea fostilor elevi Victor Deznai

Atunci când iti faci propria evaluare, cauti sa detectezi cine a pus ceva in sufletul si in mintea ta. Dupa parinti. ii asezi pe profesori. Unul dintre ei a fost profesorul meu de franceza, Deznay Victor. L-am cunoscut in anul 1940. Pe langa faptul ca ne invata sa vorbim corect limba lui Moliere, ne plimba virtual prin marile orase ale Frantei, introducandu-ne in cultura franceza.

Atunci când intra in clasa, aveai impresia ca tocmai se ridicase de la masa sa de lucru unde banuiesc ca lasase o lucrare in curs de redactare, dedicata unei stiinte numite urbanistica, intr-o perioada in care multe orase mari erau distruse de bombardamente.

Lucrarile sale dedicate urbanisticii au fost publicate de reviste de prestigiu. Încercând sa recuperez unele dintre ele pe google nu am primit raspuns. Poate alti fosti elevi ai profesorului au informatiile necesare pentru a întocmi lista lucrarilor publicate de acest om de stiinta in semn de omagiu binemeritat.

Bernhard Rothenstein

Am citit cu emotie scurta amintire despre Prof. Dr.Victor Deznai. Permeteti-mi sa adaog cateva cuvinte.

Prof.Deznai a fost prieten bun al parintilor mei, apoi profesorul meu de franceza la ZsidLic intre anii 1934-1938 si in fine pacientul meu la Cluj. Am avut onoarea sa-l vizitez saptamanal in casa lui de pe strada Treboniu Laurean (Posta utca) unde am discutat evenimentele culturale, politice si stiintifice actuale.

Relatiile amicale de dascal si student au culminat in 1937 cu ocazia Expozitiei Internationale din Paris unde am calatorit impreuna. Am profitat de relatiile Domniei sale si am reusit sa vizitam sub tutelajul lui unele parti ale Parisului "out of bound" pentru muritori. Am coborit in pivnitele "Banque de France" unde sunt pastrate rezervele de aur ale Republicii Franceze, etaje peste etaje de lingouri de aur. Am coborit in canalele subterane ale orasului plimbandu-ne cu barca pe un parcurs de kilometrii.

Eram tanar asistent la Clinica prof.Hatieganu la Cluj, cand Doctorul Deznai s-a mutat in casa profesorului de dermatologie Tataru (fost rezident regal) in vecinatatea profesorului renumit de Istoria Medicinii Dr.Valeriu Bologa. Convorbirile din gradina imensa a vilei Tataru au ramas intiparite in memorie pana in ziua de azi.

Merita sa amintesc ca Dr.Deznai a fost si coautorul unui roman (" D.Terv") scris impreuna cu ginerele sau, Dl.Stefan Gardonyi.

Dr.William Dorian

Maria (Marika) Neumann

Era în toamna lui 1940 când profesoara mea de matematică, Maria Neumann a deschis ușa clasei XI a LIT (asta era prescurtarea pentru Liceul Israelit Timisoara), aruncând pe catedra, într-un stil caracteristic, catalogul ce conținea numele elevilor înscriși la secția științifică. Amintesc câteva nume: Abelsberg, Altmann, Koguth, Adler, Berger, Loebel. Nu am banuit în acel moment că întâlnirea cu dumneaei va genera o trainică prietenie care va lăsa puternice urme asupra evoluției noastre viitoare.

Obisnuit cu stilul de predare riguros al profesorilor pe care i-am avut la liceul Constantin Diaconovici Loga printre care amintesc pe Coman, Cioflec și Iorgulescu, oameni cu puternice convingeri liberale, m-a surprins din primul moment stilul neconventional de predare al acestei profesoare, înaltul grad în care stăpânea materia predată și nu în ultimul rând grija pe care o arăta pentru ca fiecare dintre noi nu numai să înțeleagă cele predată dar să le și poată aplica la rezolvarea problemelor pe care ni le propunea, culese cu grija din culegeri de probleme și din reviste de renume. Punându-ne să numerotăm în caiet problemele rezolvate, nu de puține ori am auzit să-mi spună: „Atunci dumneata ai devenit cam lenes” când îmi se părea că numărul problemelor rezolvate nu a crescut suficient de la o zi la alta.

Având impresia că nu reușeste să ne transmită suficiente cunoștințe la orele de curs ne invita în după amiezile ei libere la ea acasă unde rezolva cu noi probleme cu un grad ridicat de dificultate și introducându-ne în capitole speciale de matematică ce nu figurau în programa analitică.

Văzând că sunt interesat de cele pe care le predă, încetul cu încetul s-a legat între noi o prietenie, tematica problemelor pe care le discutăm largindu-se spre literatură și filozofie, domenii în care era foarte versată. Îmi sugera cărțile pe care să le citesc, și îmi puneă în repetate rânduri întrebarea: **Ce înseamnă să fii evreu?** După lungi dezbateri am ajuns la următoarea definiție: **„Evreu este cel ce sesizează ceva acolo unde alții nu întreabă încă nimic”, largind definiția lui Cioran: Evreul e ca drojdia, nu lăsa faina să doarmă.**

Termin cu un mesaj: Draga Marika (ai propus ca în discuțiile noastre să lasăm deoparte politeturile) Banuiesc că acolo pe unde ai poposit, ai pregătit o masă și scaune, hârtie și scule de scris pentru că toți cei cărora le-ai fost Profesoară să învățăm în continuare de la tine să fim riguroși în tot ce întreprindem, să continuăm discuțiile despre punctele în care matematică, fizică și umanitatea se intersectează, să îmbunătățim definițiile de mai sus și să dam mai mult decât ni se da și poate să ne mai spui „Ai devenit cam lenes”.

Bernhard Rothenstein

Ernest Goldstein-Zehavi

Era prin 1940 când din cauza legilor rasiale a trebuit sa parasim Liceul Constantin Diaconovici Loga si sa trecem la Liceul Izraelit . Stiam cu totii sa citim texte scrise in ebraica, dar din pacate, nu înțelegeam sensul celor citite. Prima lectie de limba ebraica a pus in evidenta aceasta stare de fapte, dat fiind ca ceilalti colegi se descurcau foarte bine in acest domeniu, iar profesorul titular nu înțelegea situatia. Directorul scolii Dr. Marcus a inteles situatia si l-a delegat pe profesorul Goldstein-Zehavi sa se ocupe de instruirea noastra in domeniu.

Mi-a fost dat cu aceasta ocazie sa cunosc un om dedicat meseriei, folosind o metoda moderna de instruire, folosind texte bine gradate asa incit in scurt timp am ajuns sa ne descurcam si sa îndragim limba stramosilor.

Dar profesorul nu s-a limitat doar la atât Dându-si seama.ca nu ne prea ne descurcam la serviciile divine ne-a propus ca in fiecare Sâmbata sa ne rugam intr-o sala mica a Templului din fabric, fiecare dintre noi urmând sa prezinte pe rând pericopa saptamanii. Le mai am si acum pe ale mele si atunci când simt nevoia de a ma ruga, ma închipui in sala mica amintita mai sus, in prezenta profesorului din care emana profunda convingere ca trebuie sa ne pastram traditiile.

Prima lectie de ebraica începea cu *Iam. Ba Iam Onia* prevestind faptul ca profesorul meu de ebraica va sfârși cu Struma undeva pe fundul Marii in drum spre tara visurilor sale.

Bernhard Rothenstein

Valami egyszerű kicsiny dalt

Anavi Adam

*Szeretnék írni mostan
gyorsan szülessék, nehogy még
magamban eltapossam.
Gyorsan szülessék – az se baj,
Ha nem lesz kész egészen.
Ne várj egészet! – sosem lesz
A te egészed készen.
Valami egyszerű kicsiny dalt –
Csak már világra jönné!
A szemekbe mindenkinek
helyettem ő köszönne.
Valami egyszerű kicsiny dalt – ritmusát az isten
velem dúdolja, hogy a nagy
átjárón átsegítsen.*

Lejegyezte: Pataki Zoltán

Un cantec scurt si simplu

*As vrea sa scriu acuma
sa vina repede pe lume, nu cumva
sa-l strivesc in mine.
Sa vina repede – nu e suparare,
Daca neimplinit ramane.
Nu te astepta la implinire! – niciodata
Plinul tau nu va fi intreg.
Un cantec scurt si simplu –
De ar vedea deja lumina zilei!
In ochii vostri pe voi toti
in locul meu v-ar saluta.
Un cantec scurt si simplu – in ritm l-ar ingana
cu mine dumnezeul, trecerea cea mare
sa-mi inlesneasca.*

Traducere : Getta Neumann

Lectia de neuitat a Profesorului Frucht (Anavi Adam, 1909 – 2009)

Era prin 1942 - 1943. In cadrul liceului functiona un Cerc Cultural. Ne intalneam saptamanal, in sala festiva de langa Templul din Fabric, elevii prezentand operele lor literare sau scurte eseuri despre lecturile lor. Eram sprijiniti de profesorii Frucht, Kardos, Hauben si Kuhn. Intr-o sesiune a Cercului, prezentam in sistemul de teatru radiofonic, piesa autorului german Ernst Toller cu titlul "Hinkemann". Piesa are un profund caracter pacifist, prezentand suferinta unui om intors de pe front, invalid si traumatizat sufleteste. La un moment dat, pe una dintre ferestre a patruns un bolovan, care din fericire nu a ranit pe nimeni.

In acel moment Profesorul Frucht a sarit de la locul sau, iesind in mare viteza din sala. Dupa nu multa vreme s-a intors, tinand de guler un elev de la liceul Banatia (temutele sepei rosii). L-a legitimat si i-a explicat ca cei din sala audiau piesa unui autor german, dusman convins al razboiului in care si multi nemti mor, dupa care i-a dat drumul sa plece.

Scenele din acea dupa-masa mi-au revenit de multe ori, gandind ca pe langa filozofia invatata de la Profesorul Frucht am invatat si o puternica lectie de viata, de neuitat: **capul sus!**

Bernhard Rothenstein

Aceeasi idee de tarie si rectitudine exprima Kurti Plohn: *Meghalt Pifta! A mi Piftánk... A sinhajlito vasdorongok Piftája. Az utolso Mohikán...*

A murit Pifta ! Pifta al nostru... Pifta, cel care indoia si fiarele. Ultimul mohican.

Februarie 2009

Înca din '40 era considerat o somitate

Toma George Maiorescu

- Cum te descurci cu valul de frig? - m-a întrebat în loc de binete. Nu ti-a afectat livada ?

În prima clipa n-am sesizat la ce se refera interlocutorul si ce ar trebui sa-i raspund barbatului de statura mijlocie, cu barba îngrijita si ochii vioi, iscodindu-ma.

Apoi, mi-am dat repede seama ca n-am de ce sa ramân perplex, ca ma gasesc în fata unei redutabile si rare memorii, a unui convorbitor nu întotdeauna comod. Peste câteva clipe avea sa-mi reaminteasca de rândurile, cu specii alternante, ale pomilor mei de rod, din Comana, ca, apoi, pe nepusa masa sa-mi reaminteasca de starile mele sufletesti din prima sesiune de bacalaureat a anului 1947, când aveam sa pic cu brio la materia de care eram cel mai legat : limba si literatura româna. (De altfel, buretele uitarii - ineluctabil autoconservarii noastre, a sters de mult de pe tabla amintirilor acel incident neplacut si paradoxal).

- Stii ca Tom are al saptelea nepot? Ca Nely s-a recasatorit la 60 de ani? Ca X s-a prapadit dintr-un accident cerebral ? Ca fratele lui E. a sustinut, în ianuarie, un concert extraordinar la Carnegie Hall ? Stii ca... Si noutatile despre fostii colegi de clasa sau de liceu se rostogolesc trepidant, ca o avalansa. Dintre sutele de elevi pe care i-a avut, Ernest Neumann, nu cred ca nu stie de vreunul cu ce se ocupa, unde se afla, ce a simtit sau nu, în viata...

Stam lângă un urias cos de fructe vârfuit cu toate fructele Edenului. Decojim mere, banane, portocale... Fructele (de aici si îngrijorarea pentru livada mea din Comana) sunt singurul aliment privilegiat fata de care atât de echilibratul si cumpanitul Ernest Neumann e ... nestapânit. Altfel, e aproape ascet, nu bea (alcool), nu fumeaza, nu este gurmând. Dar fructe îngurgita oricând si oriunde fara nici o restrictie.

L-am cunoscut înainte de a-i deveni elev. În fata unei gropi proaspat sapate, pe-o buza de deal înecat în norii tuciurii ai smogului uzinal. Când, din spatele catafalcului purtând sicriul de lemn negeluit, i-am auzit vocea, patrunzatoare si ritmata : « A cazut condeiful din mâna Profesorului Marosy... » Sosise la Resita sa-l înmormânteze pe Bunicul. Cu cât respect si dragoste l-a înconjurat lumea orasului meu ; fostii elevi mai tineri si mai carunti ai bunicului de toate etniile si de toate credintele. Înca atunci, în anii '40, Ernest Neumann, Rabinul de la Timisoara, era considerat o somitate, un înțelept.

Resita n-avea liceu teoretic. I-am devenit elev la Timisoara. Orele sale erau asteptate cu nerabdare. (Erau, poate, singurele de la care nu se chiulea la vreun Dick Foran sau pe aleile de pe malul Begai.) Erau ore de înaltare spirituala în care, materia de predare se însufletea cu escapade în contingent, cu educatie cetateneasca, cu evadari în filosofia Zoharului, sau, pur si simplu, în comentarea ultimului editorial scris de Profesor în « Banatul »...

Stima noastra pentru cunostintele profesorului era dublata de dragostea pentru un camarad apropiat, jovial si generos, care stia cum sa ne tina partea, cum sa ne dea o mâna de ajutor.

Ernest Neumann - 85 de ani ! Cu mintea la fel de zglobie si inventiva, cu gândirea sa elastica si profunda, cu memoria înregistrând fidel mii de destine si sute de mii de pagini de înțelepciune - intacte, prodigioase, vii în permanenta alerta si interes pentru noi.

Text publicat în volumul publicat cu ocazia aniversarii de 85 de ani a rabinului Dr Ernest Neumann în 2002

In memoria celor disparuti pe vasul Mefkure

Tomi Laszlo

In diverse publicatii si in multe convorbiri din Eretz Israel se sustine ca evreimea din Romania nu a facut nici o încercare de a se salva în timpul celui de al doilea razboi mondial. Aceste afirmatii sunt fundamental gresite. Comunitatile evreiesti din Romania au facut eforturi foarte mari în vederea realizarii acestei " misiuni imposibile ", având de luptat atât cu mari greutati financiare, cat si cu pozitia oficiala dusmanoasa a autoritatilor romanesti. Din perioada 1941-1944 sunt cunoscute doua încercari de a salva grupuri mari de evrei din Romania si de a-i trimite spre Palestina pe mare. Prima încercare a fost cu vasul Struma care a plecat din Romania în decembrie 1941 si care s-a soldat cu tragedia bine cunoscuta a scufundarii vasului ca urmare a defectarii motorului principal si a refuzului autoritatilor turcesti de a acorda un ajutor elementar. În acest naufragiu au pierit aproape toti calatorii - circa 800 persoane.

A doua incercare a fost cu un grup de trei vase : Mefkure, Morino si Bulbul, care au plecat din Romania in 3 august 1944, deci cu putin timp inainte de armistiul din 23 august. De aceasta data, misiunea a fost partial reusita, doua din cele trei vase au transportat calatorii in Turcia, unde li s-a permis debarcarea si calatoria in continuare spre Palestina. Vasul Mefkure insa a fost detectat de un submarin care l-a atacat si l-a scufundat. Doar 5 din calatori si 6 dintre marinari au reusit sa se salveze, ajungand inot la unul din celelalte doua vase. Deci peste 300 de calatori au pierit (printre care si regretatul profesor Goldstein si doi prieteni ai celui care scrie aceste randuri).

In diverse publicatii, soarta vasului Mefkure a fost deseori confundata cu Struma si in multe dintre amintiri victimele de pe Mefkure au fost atribuite evenimentelor de pe Struma. De aceea am considerat necesar sa dedic aceste cateva randuri tragediei calatorilor de pe Mefkure.

Vasul Mefkure a fost o nava de origine turceasca, destinata transportului de marfa. Ea fusese achizitionata de organizatiile evreiesti care s-au ocupat in timpul razboiului cu salvarea evreilor din Europa si a fost destinata, impreuna cu vasele Bulbul si Morino, sa asigure evacuarea din Romania a cca 1000 de evrei, majoritate din Romania si o parte din Ungaria si Polonia, care au reusit sa se refugieze in Romania. Alaturi de evrei erau si cativa refugiatii polonezi.

Cele trei vase au plecat din Romania in 2 august 1944, Bulbul si Morino au reusit sa ajunga in Turcia, dar Mefkure a fost interceptat de un submarin care l-a atacat si l-a scufundat. Dupa unele surse germane, submarinul ar fi apartinut de flota sovietica si ar fi avut misiunea din partea britanicilor sa impiedice plecarea evreilor catre Palestina. Dupa alte surse, tot germane, submarinele sovietice au avut misiunea de a impiedica orice circulatie de vapoare intre Romania si Turcia. Din marturiile supravietuitorilor rezulta insa ca submarinul (care nu a putut fi identificat de ei) nu a atacat vasul prin torpile (cum se afirma in documentul german), ci prin foc de artilerie, ceea ce era caracteristic tacticii submarinelor germane, care in acea perioada nu utilizau torpile pentru scufundarea unor vase neinarmate.

Din documente ale armatei germane datate din august 1944, descoperite de cercetatori din Israel, a rezultat clar ca unitatile navale germane au avut ordin de a urmari vasul Mefkure si de a-l scufunda, pentru ca pe acest vas se aflau, in afara de refugiatii evrei, si cativa ofiteri din armata poloneza, nominalizati in ordin. Cei 5 calatori care au reusit sa se salveze prin inot pana la vasul Bulbul au ajuns in Eretz Israel impreuna cu restul de 700 calatori de pe Morino si Bulbul. Numele lor sunt : Iosef Axelrod, Hilda Wurmbrand, Ladislau Fulop, Vera Fulop, Iosef Bank.

E interesant sa redau aici povestea unui prieten, fost coleg de munca obligatorie, timisorean, pe care l-am intalnit in Haifa in 1979. Prietenul meu urma sa plece si el cu Mefkure si astepta in Constanta imbarcarea. Neavand ce face, plimbandu-se pe strazi, s-a intalnit cu un ofiter german care l-a recunoscut, fiind fosti colegi de scoala din Timisoara. Amandoi s-au bucurat de intalnire, iar ofiterul s-a purtat cu el foarte prietenos (ceea ce s-a mai intamplat si cu multi altii, in situatii asemanatoare, relatiile dintre evrei si germani in Timisoara ramanand mult mai bune decat in alte locuri). Dar in momentul cand prietenul meu i-a povestit de ce se afla in Constanta, ofiterul german si-a schimbat brusc atitudinea, a chemat jandarmeria germana (Feldgendarmarie), care l-a arestat . Prietenul meu a ramas cateva zile in arestul german, dupa care a fost eliberat fara nici o explicatie. Dar cand a cautat vasul, nu l-a mai gasit, caci plecase.

De abia dupa cateva saptamani, cand a aflat de soarta tragica a vasului, a inteles ca ofiterul german ii salvase viata. Probabil era informat despre intentiile comandamentului german.

Mens sana in corpore sano

Dr Gerö Gyuri

Doresc sa evoc cateva din activitatile sportive ale elevilor Liceului Izraelit, cu mare parere de rau fara colaborarea pretioasa a regretatului Erdos Feri, si cele culturale de la Liceul Israelit, raspunzand apelului lui Schatteles Tibi. Doresc sa introduc si aspectul sportiv pentru a elimina impresia de unilateralitate si a dovedi ca elevii izraeliti s-au evidentiat si in acest domeniu, urmand deviza lui Hipocrate, *Minte sanatoasa in corp sanatos*.

In anul 1940 am devenit elev la Liceul Izraelit in Timisoara, localizat central, intr-o cladire respectabila cu sala de gimnastica bine inzestrata. Am fost evacuati din cauza razboiului, iar aceasta dislocare timp de 5 ani a lasat o lacuna in dezvoltarea generatiei noastre.

Conducerea liceului a facut mari eforturi sa compenseze lipsa unei educatii sportive timp de 5 ani si in acest scop a fost invitata ca profesoara de sport Angelica Rozeanu, fosta campioana mondiala de sase ori la tenis de masa si premiata de 18 ori la diferite concursuri internationale. Dinsa a fost declarata cea mai buna jucatoare de tenis de masa din lume. Nascuta in anul 1921, a decedat la Haifa in 2006. Nu am uitat-o: si azi o vad sezind pe fotoliu crosetind si indrumind jucatorii in sala de gimnastica. Tinerii inzestrati cu reflexe rapide au cistigat din experienta deosebita a acestei sportive - insa anii pierduti si-au lasat urmele, asa ca efortul investit n-a produs jucatori de performanta. In oras exista si o sala de scrima sub conducerea lui Pellegrini. Am incercat si eu acest sport, insa anii pierduti si reflexe insuficiente si-au pus pecetea. Ziarul "Sportul popular" a publicat rezultatul nostru: zero puncte.

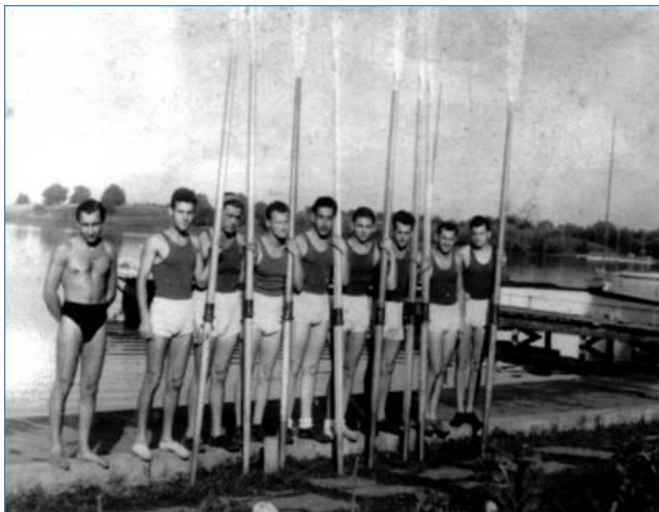
Echipa de fotbal a liceului a participat la concursurile anuale interscolare. Avind un singur jucator bun, pe Taub Jancsi, rezultatele au fost dezastruoase. Se auzeau strigate din tribuna – Liceul Izraelit sa se prezinte cu 11 Taubi! Incident care imi aminteste dictonul invatat pe vremuri: "Dificile est satiram non scribere"(Juvenal). "E greu sa nu scrii satire".

O alta posibilitate de a se evidentia ca sportiv era obtinerea insignei de polisportiv prin participarea la cinci probe: saritura in inaltime, lungime, cursa de 100 de metri, inot 100 m si tragere la tinta cu limite bine stabilite pentru fiecare sport in parte. Spre marea mea mirare am reusit sa obtin acest titlu.

In anul 1947 m-am dedicat canotajului, care cu exceptia boxului este considerat sportul cel mai greu. Am participat la o gama de concursuri : incepatori, juniori, regional, inter-orase si concursul anual la Campionatul national pe lacul Snagov. Concursurile sint stabilite pe 2000 m – efort aproximativ de 6 minute ca durata. Eram cintariti inainte si dupa concurs: daca n-ai pierdut 1 kg in aceste minute prin transpiratie din cauza efortului, era pacat de osteneala.

In cadrul cunoscutului grup "Elöre", clubul sportiv al evreilor, am reusit sa cistigam la toata seria de concursuri, inclusiv titlul de campioni nationali pe anul 1949 la 8+1.

Dupa cistigarea concursului, echipa sta in picioare cu vislele in mina. Enumar participantii: Fenyo (antrenor si cirmaci), Popper, Hirschl, Weisz, Mandel, Gero, Feigenbaum , Pollak , Rona. Cu totii evrei spre marea bucurie a grupelor etnice participante. Tatal meu putea fi gasit zilnic dupa-masa la cinematograful sa-si vada fiul in jurnal in cadrul evenimentelor de la Snagov.

Echipa cistigatoare, Snagov, 1949

**Campioni
Regionali**

**Campioni
Juniori**

**Campioni
Seniori**

Despre cursul special al profesorului Victor Deznai

Raposatul dr. Borgida Laci a lansat ideea de a ne adresa Prof. Deznai sa ne ofere in cadrul unor ore particulare cursuri cu teme din domeniul culturii generale. Cinci elevi ne-am adresat profesorului cu propunerea noastra. Nici dinsul, nici noi nu am auzit vreodata de asemenea intruniri.

Ne-a primit cu zimbetul lui specific si timp de un an, o data pe saptamina ne-am prezentat la dinsul. Subiectele nu erau planificate: totul a decurs prin decizie spontana. Unul din noi a propus un subiect care il interesa, iar dinsul ne tinea o prelegere complexa, structurata si documentata, ca si cum numai de subiectul respectiv s-ar fi ocupat in trecutul apropiat.

Astfel am ascultat prelegeri de economie politica, arhitectura, literatura clasica si moderna, arte , etc. Ar fi multe de povestit despre subiectele abordate. Ma marginesc sa numesc firul rosu, ideea purtatoare a acestor cursuri: "Ars longa vita brevis"- aforismul lui Hipocrate, preluat de Seneca (arta e de durata, viata scurta). Piramidele exista de 5000 de ani, constructorii au ramas necunoscuti, dar monumentele raman. Beethoven, Chopin, Verdi, Puccini nu mai exista, dar muzica lor e nemuritoare. Leonardo da Vinci, Michelangelo si alte sute de artisti pictori , sculptori au disparut de mult, dar nu si operele lor. Discursul lui Cicero contra terorismului lui Catilina e actual si in zilele noastre. "Et quos ferum trucidari oportebat eos ego nondem voce vulnero" (Cei care ar trebui sa fie ucisi prin fier, eu nu ii ranesc nici prin cuvinte). Dante a descris Infernul inspirindu-se din lumea inconjuratoare. Cind a vrut sa treaca la descrierea unei lumi frumoase si-a dat seama ca lumea noastra nu reprezinta un subiect de inspiratie (Schopenhauer). Democratia se caracterizeaza prin acceptarea mediocritatii si ura fata de celebritati.(Will Durant –"Eroii gindirii"). Actorul bun paraseste toata persoana si sentimentele proprii si isi ataseaza eul unei persoane din vis (Shakespeare).

Am incercat sa redau atmosfera, subiectele si bogatia de informatii pe care profesorul Deznai ni le-a oferit, citand dictioane invatate de la profesorul Hauben, care mi-au ramas in memorie si suflet peste 60 de ani.

O viata implinita (de la Timisoara la Cluj)

Carol Löwy

Ma numesc Carol Löwy si sunt medic primar pediatru in orasul Cluj de 60 de ani. M-am nascut la Timisoara in 24.11.1925 din parintii Alexandru, contabil, mai apoi planficator sef la Electro-Banat Timisoara. Mama, Iosefina, nascuta Bachruch, « casnica », este timisoreanca get-beget. A mostenit de la tatal ei un mic magazin de textile in cartierul Iosefin si a condus firma (impreuna cu tata) pana la romanizare. Era pe vremea prim-rabinului dr. Drechsler, care a botezat-o, cununat-o, si a ingropat-o, iar la Bar-Mitzvah-ul meu a stat pe locul de onoare printre cei 50 de invitati. Deci si mama, si bunicii Benedict si Mathilda, si strabunica Therese Pollak zac toti in cimitirul timisorean. Am cui duce flori cand trec prin urbea natala.

Scoala primara am facut-o la scoala din curtea templului din Iosefin (director – Dr Fleischer Lipot), cu sapca pe cap, ascunsa doar cu ocazia inspectiilor scolare romanesti, in banca. La liceu tata m-a inscris la piaristi (si el a facut acolo scoala, dar la Arad). Dupa 4 ani si jumătate am fost dati afara (slava Domnului) si am ajuns la Liceul Izraelit, pe atunci sub directiunea prof. Marcus Solomon, care ne invata limba latina, educatie umanista continuata de prof Hauben Frederic. Religia ne-a fost predada de un tanar rabin, de care toate fetele s-au indragostit din primul minut. Vorbea o romaneasca aleasa, dar totodata si o maghiara perfecta. Scria in ziarele romanesti sub pseudonimul Nauneanu. (Rabin Ernest Neumann, z”l)

Pana eram piaristi, mergeam in fiecare duminica la sinagoga din Fabric pentru orele de religie la rabinul Singer Jacob, om de cultura ales, care a scris o carte despre istoria rabinilor timisoreni, bazata pe studierea pietrelor funerare cu inscriptie exclusiv ebraica, din vechiul cimitir. (Ar merita sa fie studiata daca se mai pastreaza in biblioteca Comunitatii)

La 50 de ani de la absolvirea liceului s-a organizat la Zichron Iacov in Israel o intalnire a fostilor elevi. Pentru acest eveniment am facut un film nostalgic despre Timisara, impreuna cu colegul Lazar Weinreich, cu comentariu scris si citit de mine, inregistrat pe CD si trimis tuturor participantilor. Am cautat bineinteles toti profesorii « in viata », ca sa vorbeasca si sa ne transmita cate un mesaj. In frunte a fost Prim-Rabin dr Ernest Neumann, apoi Maria Neumann (profesoara de matematica) si

Francisc Frucht, (poetul si dramaturgul Anavi Adam). Inregistrarile pastreaza vorbele de duh ale celor care spre regretele noastre azi nu mai pot vorbi.

Din doi in doi ani, Institutul de Iudaistica din Cluj, « Moshe Carmilly » a organizat zile festive cu invitati (oameni de stiinta, istorici, teologi din lumea intreaga, cu precadere din Israel. In prezidiu lua loc prim-rabinul Ernest Neumann, impreuna cu conferentarii si cu presedintele

de onoare Andrei Marga, rectorul Universitatii Babes-Bolyai, si, bineinteles, aproape centenarul rabi Weinberger, Moshe Carmilly.

Ce se aude cu CD-ul promis ? ma intreba fostul meu profesor.

E in pregatire ! Vetii primi exemplarul de onoare, i-am raspuns.

Ah, cunosc eu aceste promisiuni...

Am fost incantat cand am putut sa-i inmanez personal « opera realizata ».

Maya Naschitz, sotia mea

Sotia mea Maya, descinde dintr-o familie distinsa, neaos timisoreana. Numele ei de fata era Naschitz si monumentalul edificiu de pe malul Beghei (Spl. Tudor Vladimirescu nr 10) care a devenit dupa romanizare sediul birourilor Agronomiei, iar mai tarziu Policlinica Speciala, apoi sediul Ambasadei Germane, a apartinut celor trei frati Naschitz : Stefan, socrul meu, avocat de vaza, Andrei, de asemenea avocat si Emeric, medic chirurg-ortoped.

Sotia mea a facut Facultatea de Litere la Cluj si a devenit preparatoare si mai apoi asistenta la catedra de franceza. Pe urma, in urma unor buclucuri inscenate (origine burgheza, decalaratie necugetata a fratelui Andrei, cum ca nu face politica – culpa maxima in anii 1949 -50) a fost scoasa de la Universitate si a ajuns, slava Domnului, in invatamantul pre-universitar unde a devenit profesoara de elita, predand engleza.

Scoasa de la facultate, am trait o vreme cu frica in sân ca n-o sa mai aiba post. La recomandarea unor prieteni avocati, s-a dus la Bucuresti, la ministrul invatamantului, care pe atunci era Ilie Murgulescu, fost decan al Politehnicii din Timisoara, sa caute dreptate. Dupa ce Maya si-a expus plangerea, ministrul a intrebat-o : Naschitz Gheorghe va este ruda ? – Da, mi-e verisor. – Atunci cand eram presedinte (onorific) la o comisie de bacalaureat, m-a incantat raspunsul acestui absolvent la expunerea tezei. Da, raspunsul unui elev a putut sa se intipareasca in memoria unui profesor-ministru dupa ani de zile !

Sora lui Maya, Anita, a facut dreptul Magna cum Laude si a ajuns specialista in Drept international, lucrand la Academie in cabinetul marelui juris Ion Gheorghe Maurer, mai apoi prim-ministru. Cand Gyuri Naschitz si-a dat doctoratul la Harvard (de asemenea Magna cum Lude) a fost chemat de decan in cabinet pentru felicitari. – Sunteti cumva ruda cu Anita Naschitz ? – Da, imi este verisoara ! La care decanul a scos de pe raft una din cartile lui Anita (avea synopsisul in limba engleza) : Ii port deosebit respect.

Mica-i lumea ...

Mie mi-a aparut zilele acestea al zecelea volum. Este de beletristica si se intituleaza *Atutazoban Kolozsvaron* (In trecere prin Cluj). Din cele 10 numai patru sunt de beletristica. Alte patru sunt carti pentru ajutorul mamicilor (puericultura practica, cresterea si ingrijirea primei varste), o monografie despre Claude Bernard, parintele fiziologiei, si o traducere din romana in maghiara *Amintiri din razboiul Ruso-Turc (1877-78)*, memoriile unui medic maghiar ajuns – la cerere proprie – la Bucuresti, care a facut cu merit munca de medic de campanie alaturi de profesorul Davila, fondatorul Facultatii de Medicina din Bucuresti. Se numea Ludovic Fiala.

Una din cartile mele, *Misi bacsai rozsai* (Trandafirii lui nenea Mihai) este aproape in totalitate dedicata amintirilor despre Timisoara, amintiri, imagini, schite, nuvele, orasul vazut cu ochii copilului, mai apoi cu ochii adolescentului.

Anavi Adam a republicat unele scrieri in reviste timisorene.

Urmatorul volum, *Cukorral vagy anélkül* (Cu zahar sau fara) este deja de sorginte clujean, cu ecouri tarzii timisorene. Cronologic urmeaza o stranie realizare, bogat si frumos ilustrata, cu titlul sofisticat: *Gabi Michelangeloja*, aparuta doar in patruzeci de exemplare (strict de uz intern) la cererea unui fost coleg de scoala la moartea sotiei sale. Colegul este stabilit de multi ani la Köln.

Ultima mea carte (de care am amintit) *Atutazoban Kolozsvaron*, aparuta in 150 exemplare, vandute in aceeasi zi, a fost reeditata in 200 volume si abia daca se mai gasesc pe ici-colo.

Sotia mea Maya scrie povesti pentru copii, dar si memorii autobiografice « foarte timisorene », cu titlul *Tünö hangok* (Sunete care se sting).

Fiul meu Daniel, cercetator chimist la Wahington, are doua volume monumentale despre istoria evreimii clujene. Amandoi avem rubrici, azi deja mult depasite in lexiconul Scriitori maghiari din Romania.

Sa nu ramaneti cu falsa impresie ca ma/ne laudam. Suntem oameni foarte (prea) modesti si greu m-am urnit sa etalez atatea date despre mine si despre noi. M-am desvatat sa scriu romaneste (scuze de rigoare), sunt ca bâlbâitul care, intrebat fiind daca mereu se bâlbâie, raspunde : Numai când vorbesc, in scris sunt foarte fluent. Ei bine, eu ma bâlbâi si in scris.

Amintiri, amintiri...

Feri Reich

Draga Getta, boker tov de aici din Herzliya!

La Intrebarile Tale: Raposatului prof. Moshe FUCHS, i-am fost elev, imi amintesc bine de infatisarea lui. Dintre profesori, imi amintesc bine de tot de profesorul de franceza d-l BONG, (apropo, era indragostit pana peste urechi de una din elevele sale! Imi este cunoscuta si ne scriem mail-uri pana astazi. Stop, nu continui barfa ...), de profesorul de geografie d-l FARKAS TIBI care a ramas o legenda pana azi, felul lui de a preda fiind imitat pana azi.

Profesorul de igiena Dr. SUGAR TIBI, in lectiile caruia indisciplina era in floare!! La una din lectiile sale a fost sarbatorita prezenta iubitului nostru diriginte la lectie, iubitul Tau parinte "A REBE". Nu ma laud la varsta mea, dar atunci am fost mandru de performanta mea si dupa ce l-am rugat pe "REBE" sa paraseasca clasa pentru a nu fi prezent, am scos din buzunar o "tiribomba", si cand d-l profesor a trecut prin apropiere, am aruncat-o in perete, n-a explodat, de acolo a cazut pe un pupitru, unde a facut un BUM mare spre fericirea noastra!

(p.s "tiribomba" = petarda).

Clasa lui Feri Reich. Diriginte Rabin Ernest Neumann

L-am mai avut ca profesor pe d-l HAUBEN cunoscut pentru "cruzimea" lui in problemele disciplinare cu elevii, pe d-l DEZNAI la istorie.

In pauze ne jucam pe catedra fotbal. Echipamentul consta din cate o moneda mare de argint in valoare de cate 100 lei, mingea fiind o moneda de 1 banut. Sportul asta era foarte periculos, nu din cauza ca ar fi provocat vreo entorsa, s.a.m.departe, ci din cauza ca iubitul nostru profesor de sport, fie-i tarana usoara, facea cate o raita de-a lungul coridorului si daca ne prindea distrandu-ne pe catedra, banii erau dusi. Imi amintesc ca avea o cutie de pantofi, plina cu monede din astea.

Profesorul nostru de matematica a fost d-l SCHWARTZ HERMAN (z"l) L-am vizitat cand am sosit in Israel. Pe fiica lui BEA mi-o amintesc din Timisoara, o fetiscana durdulie care era vazuta cu un toc de vioara in mana. Cand am sosit, Bea deja facea parte din Orchestra Filarmonica din Jerushalaim. Astazi este o violista, recunoscuta pe plan international ca solista!

Ar fi lipsit de respect din partea mea, daca l-as uita pe BOROS BACSI, care la o varsta pe care o apreciam la 80 - 85 de ani tot mai era activ, aparea la lectii strangand si cerand "TAXA SCOLARA", sau impartind chitantele de plata.

Atata momentan la capitolul acesta. Voi cauta si filtra cu sufletul la gura din "amintirile" altora, de vor aparea aici ori orisiunde !

Cu bine, draga Getta, (!) , si asa cum se zice in Banat de dimineata : "Vreme buna"!

Te pup, Ephraim

P.S. Fotografii. Imi pare rau, dar la plecare am venit "ingbe es gatyaba" (In maiou si chiloti). Am trimis fotografii de ale mele si cele legate de familie printr-o matusica pe la Curtici, dar au crezut ca fac o mare captura si i-au luat totul, inclusiv scrisori cu scrisul sfant de mana a mamei mele, care erau stenodactilografiate. Contineau schimb de secrete "intime" a doua verisoare in varsta de cate 16-17 ani . Iti dai seama ce secrete au aflat serviciile de Securitate ale lui Nicusor si a lui Lenuta!

6.02.2011

Anii din timpul razboiului la Timisoara

Anti Shlomo Katz

In anul 1927 am venit pe lume. Data nu e asa de importanta, doar ca arata ca am trait anii razboiului ca tanar evreu.

Toata lumea ne cunostea pentru ca parintii mei aveau o pravalie de bonbonerie si ciocolata in piata Traian nr. 6. Astazi acolo este un parc, iar in acest local este o cofetarie.

Deja la scoala primara am simtit ca nu suntem egali cu ceilalti elevi. Noi am fost "jidani", de multe ori au scuipat pe noi, uneori ne-au si atacat. Cand am ajuns la liceu trebuia sa ne imbracam in uniforma avand la chipiu o banda de culoare lila care ne deosebea de ceilalti. Cand a izbucnit al doilea razboi mondial aceasta a influentat si viata noastra. La iesire de la scoala, la diferite colturi de strada ne asteptau grupuri de elevi mai mari cu curele in mana, gata sa ne bata. Noi voiam sa ne refugiem in cladirea liceului, dar portarul nu voia sa ne lase inauntru sub pretextul ca el trebuia sa faca curatenie. Spre norocul nostru a mai fost acolo profesorul Hauben care l-a linistit pe portar ca poate sa faca curatenie si mai tarziu.

In anul 1940 a sosit la templul din cartierul Fabric un rabin nou si tanar care ne-a uimit si ne-a incurajat prin cuvantarile lui : Dr. E. Neumann.

In Septembrie 1940 legionarii au venit la putere. S-au adresat poporului roman sa nu cumpere la jidani. La intrarea pravalilor evreiesti a stat de paza cate un legionar in uniforma verde cu revolver la spate. Tot timpul am trait in frica. In ianuarie 1941 au fost pogromuri in Bucuresti.

Din caosul din acele zile, in mod ciudat, ne-a salvat generalul Ion Antonescu prin chemarea in tara a armatelor germane. Dusmania contra evreilor a continuat, dar de data aceasta in mod organizat. Evreii nu aveau voie sa posede imobile. Toate casele lor au fost nationalizate. La casele evreilor au vopsit 3 litere mari in negru : C.N.R. adica centru national roman. Toate mijloacele de transport au fost luate, chiar si bicicletele. Radiourile, telefonul au fost luate. La poarta fiecarui medic evreu a fost desenat un Magen David si scris "medic evreu" in dreptul numelui sau. Evreii din sate trebuiau sa se mute in orase, desigur ca sa poata fi controlati mai usor. Era pregatirea pentru deportarea noastra. Pravalile evreiesti au fost interzise. Fiecare a luat atunci un asociat roman si a continuat comertul sub numele lui.

La 22 Iunie 1941 germanii au atacat Uniunea Sovietica. Barbatii evrei au fost luati la munca obsteasca. Liceul Israelit si Internatul au fost confiscate si transformate in spitale. Toti evreii din Timisoara ne-am sculat tremurand in suflet, oare ce legi noi ne asteapta, si ne-am culcat cu frica in suflet. Oare vom avea o noapte linistita ?

Dar intr-o noapte in anul 1942, politia a batut la usa unui vecin de al nostru, la familia Schmal. Li s-a comunicat sa-si impacheteze lucrurile, ce au nevoie repede, caci vor fi deportati. Erau 4 persoane : domnul Schmal cu sotia, fata lor Zsuzsi in varsta de 13 ani, cu un an mai tanara decat mine si fratele ei, care avea 6 ani. El s-a bucurat foarte mult cand a auzit ca vor calatori cu trenul. In viata lui inca nu a avut aceasta ocazie. Unde plecam ? intreba. La circ, raspunse sora. Ei au fost deportati in Transnistria si ucisi. Singura lor vina a fost ca in anul 1939 in timpul prieteniei germano-ruse, au cerut pasaport sa plece in Uniunea Sovietica unde domnul Schmal avea un frate si vroiau sa fuga de germani.

Au fost deportati atunci vreo 10 persoane din Timisoara. Numele lor sunt scrise pe o placa de marmora montata pe spatule cladirii din cimitirul evreesc.

A sosit iarna anului 1942. Au inceput lupte crancene in jurul orasului Stalingrad. In luna ianuarie 1943 germanii impreuna cu generalul lor von Paulus au fost inconjurati de armata sovietica. Hitler a dat ordin ca peste tot sa se tina o zi de rugaciune pentru victoria nemtilor.

Nu pot sa uit ziua cand ne-am adunat evreii din Timisoara in templul din fabric si rabinul Dr. Neumann a tinut o cuvantare si a spus intre altele... noi ne adresam catre Atotputernicul nostru ca sa ajute victoria armatelor noastre ca sa invinga dusmanul crunt... a continuat cu o rugaciune in ivrit si evreii nostri au mormait dupa el. Cu totii eram cu el din tot sufletul nostru, dar in gandul nostru germanii erau dusmanii nostri. Putini ochi au ramas uscati.

Intr-o noapte politia a batut si la usa noastra. Cu totii ne-am sculat speriasi. Un politist ne-a anuntat ca pe strazi este o manifestatie si multimea a spart vitrina pravaliei noastre. Desigur si la alti evrei . Cu toate ca firma noastra a fost deja schimbata din "Katz Eugen" la Secula Cristina & Comp. Dar noi ne-am bucurat pentru ca am simtit ca se apropie infrangerea nemtilor.

Dupa ce ne-au luat liceul Israelit, Comunitatea evreasca a inchiriat o vila, vila Imbroane, dar dupa un an ne-au luat si aceasta vila. Atunci comunitatea a predat 2 camere de birou de ale lor si s-a despartit o parte din templul din fabric printr-un perete de lemn si acolo am continuat invatamantul.

Noi, evreii din Timisoara, am avut mare noroc prin faptul ca intre timp generalul Antonescu a inteles ca germanii pierd razboiul si pericolul deportarii noastre s-a indepartat. Cu toate acestea eliberarea noastra a fost numai la 23 august 1944 cand armata sovietica s-a apropiat de granitele Romaniei.

Dupa ce am terminat liceul si inca doi ani la scoala tehnica de textile am plecat la hacshara - la scoala agricola Cultura in Bucuresti cu tinta: Israel. Dar la inceputul anului 1949 Guvernul comunist roman a interzis toate organizatiile sioniste.

La aceasta scoala am fost vreo 400 de tineri si in loc de alia trebuia sa plecam acasa. La gara de nord in Bucuresti ne-am intalnit vreo 30 de tineri in asteptarea trenului spre Timisoara. Am facut un cerc mare pe peron, ne-am imbratisat si am inceput sa plangem...

Parintii mei dupa ce au lichidat pravalia in anul 1952 au aliat in Israel. Dar eu si cu sora mea de-abia in anul 1958 am primit pasaportul.

Aici in Haifa am lucrat 33 de ani in rafinariile de petrol ca sef de unitate. M-am casatorit cu tanara care a trecut iadul din Auschwitz. Am o fata si doi nepoti. Noi deja de multi ani suntem pensionari si ne bucuram ca traim aici in ISRAEL.

Evocari

Francisc Schneider

Intelectuali evrei la Facultatea de Medicina Timisoara in perioada postbelica

Acum șase decenii mă pregăteam de admitere la facultate, optând pentru Medicina Timișoreană. De atunci am petrecut decenii la ceea ce mi-a fost ALMA MATER, al cărui început a fost în 1945 cu 412 studenți.

Aproximativ jumătate dintre ei au fost evrei, căci pentru prima dată, după mulți ani de interdicții, au avut acces la învățământ superior.

Trec în revistă profesorii evrei, care de asemenea au fost excluși, până atunci, din cariera didactică.

In fruntea lor se situează Zalman Iagnov, anatomist, elev al marelui Francisc Rainer. A fost primul prodecan al facultății.

Am fost impresionați de cursurile elegante, presărate ee anecdote, a morfopatologului și embriologului Benedict Menkes, de asemenea elev al lui Francisc Rainer.

Cea mai mare personalitate a fost academicianul Oscar Sager, neurolog, elev și colaborator al lui Gheorghe Marinescu, cu cercetări cunoscute în toată lumea.

De mare admirație s-a bucurat oftalmologul Nicolae Blatt, în continuă legătură științifică cu colegii din „Vest”, din care cauză a fost etichetat drept cosmopolit. A scăpat de persecuții de o veche cunoștință, sovieticul Filatov, cel cu transplantul de cornee.

Mai menționez pe internistul Dezideriu Merkle, bine cunoscut în țările din vest, Gheorghe Badenski, patolog și microbiolog de elită, Maria Zalman – microbiolog; Ernest Salamon – ORL-ist, Ivan Kardos – ortoped, Ioan Russo – chirurg, Carol Karczag – morfopatolog. Eugen Klein – pneumoftiziolog, chimiștii Emil Stein și Ana Hammer, filosoful Estera Goro, Maria Gandelmann și Odette Fischer – filologi.

Formați la școala medicală timișoreană, cadre didactice deosebite, menționez pe parazitologul Mihai Elias, biologul Bob Litvac, embriologii Stefan Sandor și Mișu Deleanu, neurologul Harry Marcovici, psihiatrul Ștefan Stossel, microbiologul Anuța Elias, stomatologul Robert Nussbaum, chimistul Otto Dreichlinger, igieniștii Nelu Schifter și Alfred Dankner, fiziologii Elena Zissu și Ștefan Weiss. Un loc aparte revine eminentului cercetător, biochimist și specialist în medicina nucleară, Geza Deutsch, de o largă recunoaștere internațională, dar și cercetătorului Alfred Schwartzkopf, cu realizări deosebite în patologia renală.

Asta a fost. Astăzi nu mai este nici un cadru didactic evreu la UMF-Timișoara. Să nu uităm însă că în 1945 erau aproape 10.000 evrei în oraș, pe când azi sunt ceva mai mult de 300.

Aprilie 2011

Timisoara anilor '80 si viata la Comunitate

Gyuri Schimmerling

Timisoara anilor '80 era o Timisoara cenusie. O Timisoara cu un trecut glorios pe care il vedeam in cladirile baroce, impunatoare din Piatza Unirii, o Timisoara cu un viitor promitator pe care il simteam in aer, dar cu foarte putin prezent.

Era o Timisoara in care daca ieseai la plimbare, iti luai in mod preventive si o sacosa ca poate se "da" ceva, o Timisoara in care discutia zilei era filmul de aseara de la sarbi sau emisiunea de la unguri.

Era o viata monotona asa cum monotone erau si zilele de luni, in care stiai ca va suna telefonul iar la celalalt capat dl. Braun te va anunta ca holnap se tine la comu lectia de ebraica si pe urma lectia de cor.

Am rezistat mult timp insistențelor domnului Braun si la fel si insistențelor parintilor mei, care incepusera sa mearga pe la comunitate si ma anuntau intotdeauna la intoarcere "**Gyuri , atitea fete dragutze am vazut acolo**"- am rezistat pentru ca fetele care mie mi se pareau dragutze nu aveau – din pacate - nici un strabunic evreu, desi eu tare mult as fi vrut sa aibe - ca sa iasa bine la dosar

In cele din urma baricada a cazut si am ajuns la comunitate prin 1985. Erau pe atunci 3 grupe de ebraica : grupa de incepatori condusa de dl Ezra Bergler, grupa intermediara unde profesor era dl Carol Weidmann si grupa avansata unde tutore era dl Prim-Rabin Neumann

Dl Bergler m-a primit cu bratele deschise si mi-a spus ca in tinerețe fusese maturator de strada in pasajul din zona Operei , dar a fost dat afara ca toti ceilalti maturau treptele de la stinga la dreapta si doar el le matura de la dreapta la stinga . Eu nu prea am inteles gluma dar am vazut ca ceilalti au ris asa ca am ris si eu . Pe urma dl Bergler nu a mai glumit si m-a aruncat direct in bratele lui alef-beit . Desi cu greutate spre sfirsitul anului am trecut totusi clasa si am ajuns in grupa dl Weidmann. Din fericire am fost scutit de cor –dupa ce am dat o auditie la dna Gloria Petruti mi-a zis ca toti ceilalti vor primi masa pe gratis la cantina cu conditia sa cante – doar eu voi primi masape gratis cu conditia sa nu cant.

Intre timp terminasem Facultatea de Calculatoare – primisem repartitia - si legatura mea cu Comunitatea a devenit mai sporadica . Dar aveam intotdeauna placere sa revin in micutza noastra Comunitate- o oaza de normalitate- intr-o lume care isi pierduse complet busola. Era perioada cind visam ca vom schimba lumea - iar visurile nu aveau granitze , si nici limitari de kilograme.

Amintiri din copilarie – versiunea banatzana a anilor '80-'90

Octavia Pichl-Rohrlich

A fost odata ca niciodata – ca de n-ar fi nu s-ar povesti...

A fost odata o “comunitate” cind mai mare cind mai mica, undeva intr-un oras cind mai frumos cind si mai frumos – care oras se numea Timisoara.

Si multi s-au perindat pe la comunitatea aceasta... cind mai mici copii, cind mai tinerei, cind mai in floarea virstei sau cind mai apasati de ani.

Si cam toti au trecut prin biroul lui “rabbi Neumann” cind pe la un sfat sau o vorba buna, cind pe la Talmud Tora, cind pe la o intalnire intre prieteni.

Si cam toti treceau prin anticamera cu “masa mare si lunga” sau prin birourile intunecate unde trudeau de zor “aripa tinara” a comunitatii.

Si multi s-au “infruptat” din bucatele bune ale lui Kati neni la “cantina” jos, si multi au mai cintat in cor pe scena de la cantina cu textele in mina - dactilografiate (la masina de scris!) - si imbirligate bine in ivrit, si multi au urcat pe aceeasi scena sa spuna “Ma Nishtana” cu grav accent “maghiaro-roman” si in relativa necunostinta de cauza a ceea ce aveau de spus, sau au ascuns vinul de Pesach sub masa “copiilor” ca sa mai primim “inca”. Si apoi urma luuuunga masa de Pesach cu delicioasele oua fierte si cartofi fierti care nu mai veneau odata!

Si au mai fost ore lungi de ivrit unde copiam pe rupte literele de pe tabla, si reuseam sa le uitam pina saptamina viitoare, sau trudeam sa invatam conjugările verbelor care sunau ca niste poezii foarte bine rimate si ritmate din gura lui rabbi Neumann iara din gurile noastre nu prea ieseau.

Si mai erau sarbatori si excursii si prietenii noi legate si destramate sau pastrate peste ani si zeci de ani...

Si pentru ca toate acestea sa poarte un nume – li s-a spus “COMUNITATEA EVREILOR (MOZAICA) TIMISOARA”

(pentru cine isi mai aduce aminte de tabla care statea cu mindrie pe zidul de pe strada Gh.Lazar nr.5).

Bancuri ticluite pe vremea cand in macelarii puteai cumpara mustar, nu carne

Gyuri Kun

Dragi "pretini si pretine"

Facind astazi ordine prin niste hirtii, am gasit un dosar galbejit din 1966 (de la virsta de 17 anisori) cu retzete culinare pe care le-am inventat si scris probabil in timpul unei lectii de limba rusa, la care eram plictisit mortal (pentru cei care nu stiu eu am facut primele doua clase primare la o scoala sovietica din Praga, asa ca pe atunci vorbeam rusa ca un rus).

M-am gindit ca in loc de (sau in aditzie la) poze alb-negre de la virsta aia cind eram cu mai mult par, mai putzine riduri, muschi mai bine conturatzi si cu totul alte motive de a zimbi charmant in fotografii, sa va trimit aceste retzete "very silly and maybe some of them funny") care reflecta ceva din personalitatea si caracterul meu deja din adolescentza.

Va las sa decidetzi daca le veti citi sau nu publicului de la Reuniunea,* la care cu regrete foarte mari, se pare ca nu voi putea participa. So here we go:

1. Ardei Umplutzi

Se iau umpluturi de forma potrivita tinute in prealabil in frigider, peste care se trag viguros ardei golitzi.

2. Escalop cu Ciuperci.

Se ia un escalop si se scufunda pentru 5 minute in apa din Strandul Termal din Timisoara. Dupa preferinta se pot adauga si condimente.

3. Pizza cu Carne.

In mod obisnuit se prepara cu oase sau cirlige de la macelaria din coltz. (Care carne?)

4.Pui cu Rosii

Daca n-ai, prepari cu verzi si astepti sa se coaca.

5. Supa de vita cu fidea

Se ia o vita si se introduce in apa clocotita. Se tine la fiert dupa tarie si gust, dar minimum pina ce vita se "linishteshte". Apoi dupa preferintza, se presara cu fidea. Se poate consuma si rece.

5.Oua Rusesti cu Maioneza

Se iau citiva rusi sanatosi si se amesteca cu maioneza. Ouale se retzin, restul se arunca sau se reutilizeaza pentru supa de vita.

6. Ciorba "a la grec"

In Grecia se prepara din Greci, in restul lumii se importa din Grecia.

7. Pui la Tava

Pui un pui la tava , aduci tava in fatza clientului si dispari rapid. Daca n-ai pui, nu pui pui.

Cam asta este, materialul e aprobat si pentru publicare BJT (va rog sa precizati foarte clar, ca eram mai tinerel cind am scris, ceea ce e adevarat si e si o scuza buna.

Respectele mele,

Gyuri Kun

*Nu numai ca le publicam pe BJT site, ba chiar le tiparim. N.Red.

Ce inseamna sa fii evreu ?

Getta Neumann

Cum se defineste identitatea unui evreu in afara Israelului ?

Daca nu exista o comunitate de limba, nici de teritoriu, daca exista mai multi evrei laici decat religiosi, iar devotamentul fata de Israel variaza de la caz la caz, atunci ce ne leaga ?

Cred ca avem constiinta ca impartasim acelasi destin, suntem *eine Schicksalsgemeinschaft*, expresie pe care mi-am insusit-o de la Daniel Cohn-Bendit acum vreo 20 de ani. Avem un trecut comun, inclusiv Auschwitz, un bun religios si cultural comun, suntem evrei si prin perceptia mediului inconjurator, vazuti prin prisma antisemita ori filosemita. Acest destin ne inzestreaza cu o privire specifica asupra lumii, cu un anume set de valori.

Orice eveniment din lume suscita reactia rezumata in : *Asta e bine pentru noi ?*, intrebare pusa sfios, cu teama, din nefericire justificata, ca cineva iar ne-a pus gand rau. Proverbiala solidaritate dintre evrei isi are radacina in anticiparea urmatoarei calamitati. Fiecare a trecut prin trauma emigrarii, a adversitatii sortii din motive de antisemitism, iar daca nu, amintirile transmise de parinti sunt inca vii. Experienta dezradacinarii, a ostracizarii si a prigoanei a intarit sentimentul de coeziune si a dezvoltat capacitatea empatica sporita, sensibilitatea accentuata, dorinta de a ajuta si sprijini. Nu este intamplator ca evreul Freud a fost parintele psihanalizei, ca donatorii si mecena evrei exceleaza prin generozitate.

Perceperea acuta a lumii stimuleaza interesul pentru rezolvarea treburilor obstii. E cunoscut ca multi evrei s-au implicat si se implica in activitati politice. Iar grija pentru Israel este o constanta. Pe cand eram copil, ascultam cu tata « hadashot », stirile, dimineata si seara. Putini sunt intre noi care sa nu urmareasca stirile in fiecare zi, sa nu tresara cand aud sau citesc ceva legat de Israel. Cand ne intalnim, subiectul ineputabil este ce se intampla in « tara », cu toate ca avem aprecieri diferite ale situatiei.

Prezentul ne ingrijoreaza si evoca in mod inexorabil trecutul, care a fost dintotdeauna obiect de studiu prin lectura Bibliei. Nu degeaba ne consideram **am hasefer**, poporul cartii, nu numai al Torei, ci al cartii in general. In toate paturile sociale evreiesti, cultura si invatatura sunt puse pe un pedestal, sunt considerate conditia *sine qua non* a reusitei. Indreptarea spre profesii care necesita studii superioare a devenit o pornire naturala. La utilizarea regulata a aptitudinilor intelectuale se adauga predilectia pentru dezbateri, cu originea probabila in practicarea timp de secole a analizei aprofundate, **pilpul**, in discutiile talmudice, in care lucrurile erau privite din toate unghiurile.

Cand vorbim de spirit evreiesc ne gandim spontan la curiozitate intelectuala, (nu ma gandesc la premii Nobel, ci la o inclinatie generala), la umor si autoironie, mijloace de a supravietui, de a da o dimensiune surmontabila obstacolelor. Veneratia pentru instructie, placerea de a discuta, autoironia fac parte dintr-un profil specific evreiesc.

Imi dau seama ca am perspectiva unei evreice ashkenaze laice. Totusi, viziunea lumii in care se imbina deschiderea plina de cutezanta si prudenta sceptica, unitatea interna stransa, elanul spiritual de a patrunde miezul a tot ce exista, intuitia afectiva a sentimentelor celuilalt sunt, mi se pare, elemente comune. Cred ca putem distinge o optica aparte, o abordare speciala a existentei.

Schwer tsu zayn a Yid, e greu sa fii evreu, oftam adesea. Dar expresia trista, amestecul de melancolie si ironie din privire, de multe ori vizibile pe fizionomiile evreiesti, sunt alungate de bucuria debordanta de a trai, de energie si creativitate. Un individ pus la incercare de un traumatism isi mobilizeaza fortele de rezistenta si dezvolta abilitati deosebite pentru a-si reveni. Este un fenomen observat in psihologie cunoscut sub numele de rezilienta, iar evreii ilustreaza perfect aceasta observatie.

Toate sunt trasaturi dobandite in cursul mileniilor. Oare vor dainui ? Fara traditia religioasa si culinara, suport indispensabil pentru pastrarea identitatii, sansa de a supravietui e improbabila. In lipsa unei structuri traditionale, unor rituri care se transmit din generatie in generatie, deci a unor semne extrinsece, dar esentiale ca memento si diferentiere, caracteristicile identitatii evreiesti se estompeaza si pier. Dupa statisticile publicate de Jewish Agency din 2002, singura comunitate care creste este Israel, iar numarul evreilor in intreaga lume scade.

In Israel, evreu este cel care are o mama evreica sau care s-a convertit. In diaspora, aceasta conditie nu e suficienta. Denumirea « evreu » trebuie sa aiba o semnificatie, existenta unui evreu sa se orienteze dupa repere distinctive, altfel ma tem ca specificul evreiesc pier.

"Cine este evreu ?"

Pisti Israel

Intrebarea invita la dispute, dileme, intrebari, raspunsuri.

Cine e evreu? Depinde de varsta, loc, experienta! Sa fii evreu in Romania in care am crescut, am invatat, ne-am educat, e o "bucata" de experienta. Parintii erau evrei, asa ca vrind nevrind sunt evreu cu nume foarte curios: ISRAEL (in Romania - Izrael), dupa tata. Copii, am fost la "haider", Mendu bacsii, melamedul, ne-a invatat primul "alef, beth..."

La scoala am fost trimis de cateva ori "in Palestina"(dupa ce am "ripostat" , au renuntat la idee). Pionier (cu cravata rosie) am fost facut si eu, si baiatul popii, si fata fostului prefect, si baiatul macelarului, dupa ce ceilalti au primit cravata. Am intrebat pe tovarasa invatatoare de ce nu m-au facut pionier cu ceilalti copii si raspunsul a fost "tu esti altceva". La UTC a fost mai simplu: ne-au facut in grup (toti elevii), dar pe lista nu am fost trecut! In clasa s-a asezat linga mine un coleg si a inceput discutii despre religie, evrei, socialism, muzica, religie si tot asa, dupa un plan bine conturat (interesant ar fi sa caut dosarul meu de atunci). Apropo, colegul de clasa a continuat studiile la Academia Militara, a fost activ in domeniul securitatii si a iesit la pensie acum un an cu gradul de general. Am vrut sa-l felicit pentru realizari si pentru faptul ca eu am fost unul din primele cazuri pe care le-a studiat in amanunt, de fapt a fost primul. (completarea datelor, culesul informatiilor a durat destul de mult, dar probabil ca a primit nota buna la intrebarea "cine e evreu"). La sinagoga din oras s-au spart de cateva ori geamurile in timpul rugaciunilor. Acasa s-a vorbit foarte putin despre perioada razboiului, despre gheto, deportare, lagare, moarte. Din cand in cand primeam vesti de la bunicii din Israel (bunicul a continuat, pana s-a prapadit in 1968, sa repare pantofi, pantofar, maabarot in kraiot, linga Haifa - origine sanatoasa, puncte bune la dosar).

1967 Primul an de facultate, prima zi, s-a citit prezenta si secretara a fost foarte mirata ca eu sunt ISRAEL. Remarca ei ca nu toti au parul rosu (atunci aveam par) nu prea a deranjat pe multi.

1967 Costica, coleg de camera (14 in camera) la caminul IMF TIM a inceput sa vorbeasca despre jidanii care l-au omorit pe Hristos. Baiatul parea sa fie foarte bine informat si a descris cu multe amanunte ce au facut jidanii si cum ar trebui pedepsiti pentru faptele lor. Era miezul noptii cand l-am intrebat daca stie ce sunt eu! Sigur, a fost raspunsul lui Costica: "TU ESTI EVREU"! Evreu? Ce-i aia? Pai baiatule, mi-a explicat Costica, evreu e cel care e primul in clasa, e destept, merge la "concerte de opera si balet", face baie in fiecare zi, citeste si alte carti si nu e membru de partid (cred ca asta a fost culmea caracterizarii). A intrat in "discutie" un alt coleg de camera intrebind: "nu inteleg, nemtii au omorit jidanii si asta e bine, dar ce au avut cu evreii"???

1967 La comunitate incep cursuri de TALMUD TORA, si am inceput sa invatam ivrit (caministii si timisoreni), au inceput conferintele (va aduceti aminte?)

1967 Prof Elias z.l ma opreste pe coridor si ma intreaba "direct": Ma baiatule, de ce nu-ti schimbi numele? "Din Stefan in Vasile sau Mitica"? "Nu, din Israel"! Rasunsul meu a fost "ca problema e dificila, pentru ca peste 6 ani va trebui sa-l schimb din nou"! S-a uitat la mine lung, a tacut si a spus : "Ai dreptate! " (acum cateva luni i-am povestit lui Sorin (baiatul lui Misu Elias z.l)

1967-1973 Tabere la Borsec, Cristian, vacante la mare, munte, delta, invatam ivrit si cunoastem persoane noi (Rav Ros en si Rav Neumann au realizat in conditiile din Romania una din cele mai importante actiuni de "aducere la matca "a tinerilor nascuti din parinti evrei". Multi dintre noi s-au cunoscut si mai tarziu s-au casatorit (TODA RABA)

1967-1973 Conferinte la comunitate, discutii (Rav Neumann, Sergiu Levin, Constantin Anatol etc). Pesach, Rosh Hashana, Golda Meir in Romania, ne pregatim...

1968 Mi-au disparut toate articolele din ziare in legatura cu Israel si razboiul de 6 zile, toate pozele cu soldatii israelieni (zidul, parasutisti, avioane) - dulapul la camin a fost spart. Dupa cateva zile - intalnire cu tov. securist raspunzator de anul 2 stoma si tov. securist raspunzator stoma! Tema intalnirii: ce facem noi la comunitate in afara de conferinte? Le-am explicat ca si mancam! Nu prea i-am multumit cu raspunsul!

1967-73 Cativa colegi de facultate ma intreaba ce sa faca sa fie evrei! (ideea cu taiatul nu le-a placut, dar la conferinte au participat - rav Neumann m-a incurajat sa-i aduc)

1973 O luna inainte de a termina facultatea: mustrare scrisa cu avertisment! De ce? De aia! Pe lista absolventilor am fost trecut la coada, fara sa se mentioneze nota de absolvire! (in timpul examenului de diploma unul din profesori si-a cerut scuza si a adaugat, in mijlocul examenului : "De fapt ce-ti pasa, ca tot pleci")

1973. 27.01 - Templul Mare din Bucuresti nunta cu Aura!

1973 Razboi, Misu, Sani pleaca in Israel de la noi de acasa! Invatam ivrit cu

d-na Weinstein! Ceilalti prieteni caministi, timisoreni, etc se raspandesc in toata lumea, marea majoritate in ISRAEL

1977 Cu Aura am ajuns in ISRAEL, in kraiot, linga Haifa (roata vietii?)

Dalit s-a nascut 6 luni mai tarziu, Yair - 4 ani mai tarziu.

1995 Dalit se inroleaza in armata, curs ofiteri, 3 ani de armata.

2000 Yair se inroleaza in armata "cravi" (luptator). L-am intrebat de ce a cerut la "cravi". Raspunsul a fost: "Daca nu eu, atunci cine?" Curs ofiteri, 4 ani armata.

2010 Dalit, Harel (sotul), Rani (nepotul), si inca unul in burta, sunt la Haifa, dupa 5 ani la Londra.

2010- Yair, anul 4 stomatologie in Tel Aviv, dupa ce a studiat 3 ani la Budapesta.

Cine este evreu? Si eu, si tu, toti care ne-am nascut evrei, am crescut ca evrei (religiosi, mai putin religiosi, nereligiosi, dar spunind cel putin in gand, sa ne ajute si "Cel de Sus"), care avem demnitatea si mandria de a fi ce suntem. Israel este poporul, casa, familia, durerea si bucuria. Mandria de a apartine, apartenenta este datorie si obligatie, nu este legata de locul unde traiesti, este legata de radacinile care ne unesc (chiar daca nu credem si continuam sa cautam)

Copiii ne invata ceea ce nu am stiut despre devotament, dragoste de tara, mandrie, datorie si da, ne invata "cine este evreu".

Cine este evreu? Poate nepotii nostri vor reusi sa dea o definitie scurta si cuprinzatoare, noi reusim sa vorbim, sa scriem (n-am mai scris asa de mult de peste 30 de ani, probabil cu varsta...).

Zsidok

Iudit Cohen

Tehát

Israeli és nem Israeli

Aki szereti aki letagadja

Aki követeli a megkülönböztetést, aki rossz náven veszi

Aki szefard, aki észak afrikai szefard, vagy europai

Aki askenaz, aki vallásos vagy nem, aki tud oroszul vagy nem

Aki kifinomult, kíváncsi és művelt aki hangos, trágár és műveletlen

Aki jobb vagy bal oldali,

Aki gyűlöli az arabokat vagy úgy tesz mintha szeretné őket

A legfontosabb

Aki rummys vagy nem rummys

Evrei

Asadar

Israelieni si ne-israelieni

Cei carora le convine cei care o neaga

Cei care vor sa fie deosebiti, cei carora le displace

Cei sefarzi, din Africa de Nord sau Europa

Cei ashkenazi, religiosi sau nu, de limba rusa sau nu

Cei subtili, ageri si educati, cei grosolani, tembeli si inculti

Cei de dreapta sau cei de stanga,

Cei care detesta pe arabi sau cei care se prefac ca-i indragesc

Cel mai important

Cei care joaca rummy sau nu

Prim-Rabinul Dr Ernest Neumann z"l. - peste șase decenii de rabinat

Colaboratori, prieteni, fosti elevi, familia despre rabinul Dr Ernest Neumann

"... acest exceptional prototip umanist, acest creator de puncte spirituale între oameni de orice etnie, de orice confesiune." Acad. Nicolae Cajal

"Ati daruit obstii o splendida Tora orala." Iulian Sorin

"Oameni precum eminența sa Prim rabinul Ernest Neumann sunt mai mult decât necesari în vremea de acum, ca unul care constituie un excepțional reper moral pentru noi toți." Inalt Prea

Sfintia Sa Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului

"Vreau să vă spun ceva despre Prim Rabinul dr. Ernst Neumann z.l., o personalitate care continuă să fi e, chiar și în absența sa fizică, o figură luminoasă a acestei urbe... Chiar și azi numeroși evrei și neevrei vin să spună că li se tăia respirația când îl vedeau intrând într-o încăpere, pentru că impunea un respect aparte și era o personalitate puternic carismatică. Noi, cei care i-am fost aproape, știm că avea o autentică vocație a prieteniei, dincolo de generații... Știu că ne-a iubit și ne-a cunoscut foarte bine. Și acest lucru era reciproc. A contribuit la mentinerea iudaismului dar și la menținerea respectului față de noi ca o reală comunitate etnică și religioasă." Luciana Friedmann

"Veneratul "APU" al Tau mi-a fost diriginte timp de 4 ani la Zsidlic, iubindu-ne mult de tot. Eram ca și o familie." Feri Reich

"Felul de a reacționa atât de intens la detaliile vieții era tipic pentru Apu. Pentru bunicul meu viața era întotdeauna ceva minunat, și fiecare zi importantă și nouă. Viața nu devenise pentru el niciodată o rutină. De aceea nu a devenit niciodată bătrân. Și de aceea, pentru toți cei care l-au cunoscut, a murit atât de tânăr și neașteptat." Daniel Klein, nepotul

"Iubea oamenii și a primit cu prisosință iubire. Răsparea lumina și căldura, inspira și entuziasma. Stăpânea în mod strălucit arta retorică, arta efemeră, cu urme doar în sufletele celor prezenți, dar singurul mod de a aduce alinare imediată, de a da putere și speranță. Rabin prin profesie și vocație, a știut, cu ocazia unor evenimente personale și istorice, să se transpună în psihicul ascultătorilor, să simtă pulsul epocii, să exprime gândurile și simțămintele audienței. Mie, fiica lui, Apu al meu mi-a dat o rază din lumina lui, pe care o port în mine." Getta Neumann

Citate din diferite interviuri cu rabinul Dr Ernest Neumann

"Faptul că noi, indiferent unde ne-am găsit în diasporă, vreme de 1900 de ani, fără a vorbi aceeași limbă, fără a avea același pământ sub picioare, același soare deasupra capului, ne-am menținut ca evrei, se datorează faptului că ne-am păstrat datinile, ne-am păstrat sărbătorile și, în măsura posibilului, acea minimă știință iudaică. Altfel ne pierdeam."

"Numai cine e însufletit, poate să însuflească."

"Totdeauna s-au găsit și oameni care au știut să rămână oameni... Nu prea mulți însă."

Amintiri despre Prof. Bernhard Rothenstein

Tomi Laszlo

L-am cunoscut pe Bernhard din anii 1940 cand din cauza legilor antisemite am fost amandoi exclusi din liceul de stat C. D. Loga din Timisoara si am ajuns impreuna la Liceul Izraelit.

El a fost in clasa 7a iar eu in a 5a, dar dupa ce cladirea liceului a fost rechizitionata pentru armata germana, conditiile in localurile unde am fost gazduiti erau de asa natura ca intrarea in clasa 5a era prin sala clasei 7a, deci elevii celor doua clase se cunosteau bine si s-au legat prietenii de lunga durata.

Bernhard s-a evidentiat de la inceput ca un elev stralucit, dar mai ales in domeniul stiintific: matematica, fizica. Asa s-a intamplat ca in anul urmator cand profesoara noastra de matematica (regretata M. Neumann) a constatat ca elevii clasei mele au mari lipsuri in pregatire, l-a rugat pe Bernhard sa ne tina un curs de trigonometrie.

Atunci am descoperit talentele deosebite ale lui Bernhard care ne-a tinut un curs stralucit. Ne-a impresionat atat de mult modul sistematic si foarte clar in care ne-a expus teoria si ne-a indrumat in exercitiile importante pentru asimilarea materialului, incat ne-au ramas intiparite in memorie formulele scrise pe tabla cu litere ca niste perle. Asa ca am invatat de la el nu numai trigonometrie, dar si mod de prezentare. Eu personal ii datorez mult pentru ca de atunci am ramas iubitor al matematicii si al gandirii logice.

Dar Bernhard nu s-a multumit cu activitatea educativa in matematica. In perioada prigoanei antisemite, cand am fost exclusi din toate activitatile culturale publice, Bernhard a fost printre cei care s-au ocupat de implantarea culturii in mintile si sufletele tineretului. A fost unul din principalii participanti in activitatea Cercului Cultural al liceului introducandu-ne in literatura moderna romana, europeana si americana. El ne-a povestit despre Brecht, Toller si Capek, el ne-a declamat versurile lui Arghezi si Minulescu. Pentru cei mai apropiati, a organizat in casa familiei Rothenstein auditiile muzicale la care au participat tinerele talente de atunci: Stefan Romascanu, Nuni Russo si Gheorghe Kurtag.

In toamna anului 1944, dupa eliberarea Romaniei de sub ocupatia germana, ne-am reprimat drepturile la invatamant si ne-am prezentat amandoi la examenul de admitere la Politehnica din Timisoara care a fost atunci un examen foarte greu. Dar nu pentru Bernhard si fostii lui elevi - asa ca amandoi am devenit elevi ai acestei scoli pentru anii urmatori.

Calitatile lui Bernhard s-au evidentiat si la Politehnica, astfel dupa absolvire a fost printre cei pe care Politehnica i-a retinut sa devina cadre didactice. El a ramas la catedra de fizica trecand treptat de la gradul de asistent la cel de profesor, bucurandu-se in toata perioada de respectul si simpatia studentilor. In acelasi timp a desfasurat si o activitate stiintifica remarcabila care s-a reflectat in numeroasele sale publicatii.

Dupa absolvire drumurile noastre s-au despartit, dar prietenia a ramas chiar si dupa ce distanta geografica dintre noi a ajuns la mii de kilometri. Amandoi am folosit toate ocaziile sa ne revedem, macar pentru cateva ore si sa ne reluam conversatiile intrerupte parca ieri...

Aprilie 2009

"...Rothenstein a fost pentru mine, pe departe, cel mai bun profesor pe care l-am avut la facultate. M-am gandit des la el si n-am sa ma opresc nici acum. Acest om m-a impresionat enorm."
Andy Mannheim

Cand mâncam la mama acasa

Getta Neumann

Momente de neuitat din copilăria mea în anii '60 – '70: mama se întorcea de la piața cu două coșuri încărcate vârf cu kilograme de legume, fructe, brânzeturi, pui sau găscă. Tata și cu mine admiram bunătățile, ascultam poveștile mamei despre femeia cu smântână, care de data asta nu a venit la piață, despre cea cu gogoșari care era bine, sănătoasă, despre cu cine s-a întâlnit și ce a aflat. Urma dezbaterile despre calitatea legumelor, fructelor, cu degustare punctuală, acompaniată de oftaturi de plăcere și apreciere. Prețurile erau discutate și aprobate, căci mama se mândrea că s-a tocmisit după toate regulile artei, târguiala fiind un prilej de a sta de vorbă, de se întrece în persuasiune, de a se asigura că totul decurge potrivit datinii și orânduiri firești.

Erau vremuri în care calea parcursă între originea alimentelor și consumarea lor era mult mai scurtă decât în zilele noastre, căci cu puțini intermediari. Crapul inota în cadă și se zvârcolea apoi pe masă, sub cuțit. Găina sau rața, după ce cotcodăcea sau măcăia în bucătărie, era dusă la *shoykhet sau shachter*, care își făcea datoria rapid și cu dibăcie, pentru a evita ca animalul să sufere. Păsările erau atârinate cu capul în jos, pentru ca tot sângele să se scurgă, imagini de neuitat și de negăsit în lumea de acum. Am regăsit această forță primară a cărnii în muzee, în tablouri de Chaim Soutine sau Chagall, dar nu în măcelăriile de astăzi. Acasă, mama curăța, spăla și freca cu sare carnea, după reguli de *cashrut* transmise din moși-strămoși.

În România de după război, de la procurarea alimentelor, de la piață sau de la coada la prăvălie, până la momentul când mâncarea ajungea pe farfurie, era un drum lung și anevoios, străbătut împreună cu mulți alții. Se țesea o rețea de contacte, se dădeau telefoane pentru a ști ce și când și cum se obține ceva, de la hârtie igienică până la roșii și lapte.

În însemnările mamei, în dreptul fiecărei rețete e marcat numele prietenei de la care provine. Mama gătea cu gustul prăjiturii pe vârful limbii, cu vocea și imaginea prietenei în minte, cu puzderie de senzații asociate cu variatele întâlniri și trăiri necesare pentru a obține ingredientele.

Dacă partea culinară din viața noastră servea ca chit social, ea avea și funcțiunea de a ne delimita, de a ne da individualitate. Mama avea faimă de gospodină desăvârșită, ceea ce explica, dar numai în parte, comportamentul tatei când erau invitați la masă. Înainte de a gusta din ce serveau gazdele, întreba pe mama: « Ezt én szeretem ? » (Mie-mi place asta ?), întrebare nepoliticoasă, dar pusă cu atâta inocență, că nimeni nu lua în nume de rău. El căuta « gustul de acasă », care ne era propriu nouă, familiei noastre.

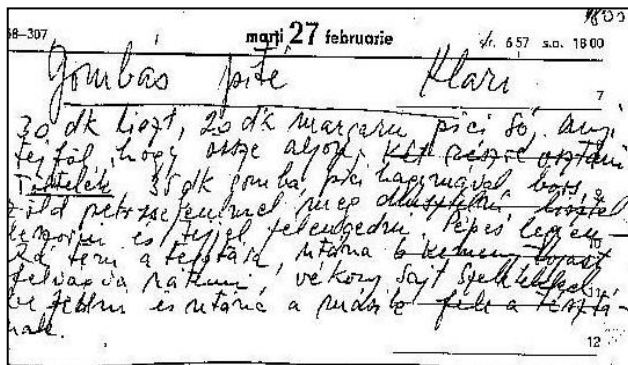
Prin anii 50, când mizeria era mai mare și nu se bea cafea, ci doar cicoare, la Neumannii se servea cafea. Ceea ce oaspeții nu știau și nici nu trebuiau să știe, era că cele câteva linguri de cafea erau puse la o parte și consumate în exclusivitate cu musafirii. Părinții mei încercau, cu vanitate și mândrie, să-și păstreze astfel demnitatea, să rămână ospitalieri în ciuda circumstanțelor.

Prin consumul hranei și toate procesele implicate se innodau relații și se defineau identități. Pentru noi însă, generația după război, mâncarea dobânda o dimensiune suplimentară. Copil fiind, am fost indopată. După declarațiile lor mei, pentru ca să cresc și să mă dezvolt, pentru că trebuia să am rezerve. Musafirii erau indemnati să se servească încă și încă, cu gentilețe fermă, care nu răbda refuzul. În această insistență se manifesta oare trauma lipsei suferite în timpul războiului, în lagăr ? Inclina să cred că da.

În toate culturile alimentația ocupă un loc de cinste, dar în tradiția iudaică, mi se pare că preocuparea legată de ea invadează toate sectoarele vieții, probabil datorită restricțiilor alimentare. Dacă vrei să respecti măcar în parte regulile cașrutului, trebuie să acorzi timp mult și eforturi considerabile ca să fii cât de cât conform regulamentului. Regulile erau menite să asigure igiena și o alimentație sănătoasă, dar mai presus de toate, erau demarcațiile necesare pentru a fonda o identitate. E revelator că *taam* înseamnă în ebraică gust, esență (gustul mâncării, dar și farmecul unei persoane) și totodată sens, rațiune (*taamei mitzvot* – rațiunea datoriei). Dar și în românește, engleză și franceză, « sens » se ascunde în « senzualitate » și « sensibilitate », « simț », ca cele 5 simțuri, e reluat în « bun simț ».

În cultura noastră actuală, mâncarea continuă să-și îndeplinească funcțiile dintotdeauna. Și totuși, ce diferență ! Nu că alimentația ar juca un rol mai modest în viața noastră. Dar când eram copil, nu se numărau calorile, nici colesterolul. Se gătea cu untură de gâscă, iar prăjitura înghițea zece ouă. Cura de slăbire era deja o noțiune cunoscută, dar nu un fenomen atât de omniprezent și coercitiv ca astăzi. Nu se măsura timpul necesar pregătirii bucatelor, timpul nu conta. Copiii noștri cunosc doar puiul curățat, fără pene și cotcodac și pește la farfurie; rețetele le căutam pe internet și semi-preparatele ne ușurează viața; când mergem la restaurant, elogiul suprem nu mai e că « am mâncat ca la mama acasă »...

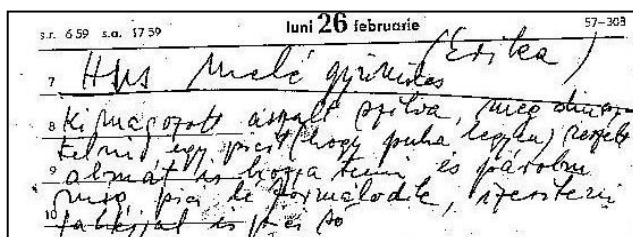
Nu vreau să cad în capcana nostalgiei și să deplâng schimbarea moravurilor. Bucuria și tristețea rememorării vieții noastre de altădată se adresează părinților, tinereții, unor timpuri când oamenii, fără îndoială din cauza împrejurărilor vitrege și regimului inuman, au strâns rândurile și au fost mai oameni.

Placinta cu ciuperci – Klári

300 gr făina, 200 gr margarina, puțină sare, și atata smantana cât să se formeze aluatul. Se împarte în două.

Umplutura. 350 gr ciuperci, puțină ceapa, piper, patrunjel. Se dinstuiește, se presara cu făina, se diluează cu lapte. Se etalează pe aluat. Se pun 6 oua tari taiate felii și branza. Apoi se pune cealaltă parte din aluat.

Fructe – garnitura la carne Erika)

Se fierb prune uscate până se înmoaie, se adaugă mere rase, se fierb până se formează puțin lichid, un varf de sare și scortisoara.

Noiembrie 2009

Timisoara mea - Instantanee

Julia Henriette Kakucs

Se spune ca toamna infrumusetea Timisoara. Dupa o vara uscata si fierbinte copacii își imprumuta culorile curcubeului. Ceasuri intregi poti rataci prin parcurile aflate de-a lungul raului. Incepandu-ti plimbarea in Josefin te poti sustrage astfel zgomotului si prafului strazii pana in Fabric. Noptile sunt calde. Ma infioreaza si acuma amintirea imbratisarilor nevinovate din raiul viselor, in care doar sopitul vantului iti destainuia sentimentele. Era varsta cautarilor... era varsta la care ne gasisem, noi o mana de tineri care ne-am “botezat” BJT... behoved **zsido tarsosag** (spunea plin de patos Pety Nadai)... Ideea se nascuse ... si noi cu ea.

* * *

Gradina noastra de pe strada Frobél imi daruia in toamna fructele preferate. Crengile nukului batran imi bateau la fereastră si trebuia doar sa-mi întind mana pentru a culege micile minuni umede, ocrotite de o

coaja verde si zemoasa. Maroniul degetelor ramanea dovada de nesters a momentelor unei placeri ascunse, caci vecinul “de jos” nu-mi permitea sa le degustez inainte de a fi impartite. Ocrotita de umbra frunzisului des staturam ore in sir sa desenez ca si copil. Pe vremea BJT-ului imi mutasem “atelierul” pe terasa. Tatal meu imi pusese sub nuc o masa de ping-pong. Pety, Pedro si Kati Wiesel treceau in unele zile lungi de vara sau in lumina aurie a lunii octombrie sa mai joace cu mine o partida de tenis de masa. Fotografiele mai exista pe undeva, dar constat cu bucurie ca si ceea ce se pierde pe hartie ne ramane de multe ori in inima.

* * *

Vraja cea mare era insa raspandita de parul urias ascuns in coltul cel mai indepartat al gradinii. Departe, sus, conturandu-se pe un cer de un albastru intens se profilau perele zemoase si aromatate. Plina de dorinta de a le simti zdoindu-se de cerul gurii ma uitam cu jind la ele. Micuta, neînsemnata asemeni drumetului ce se trezeste deodata la picioarele unei catedrale, ma simteam la poalele lui una cu furnicile preocupate sa-si continue drumul la radacina acestui templu. N-am inteles niciodata de ce nu incerca sa ocoleasca obstacolele aparute in calea lor... Poate sa fi fost aceasta una din temele dezbatute cu Agi Thiry pe banca din gradina. Ne puneam intrebari filozofice, existentialiste... apoi mergeam sa vedem Bega. Pe malul canalului erau cluburile sportive. Acolo jucam volei cu Dusita, acolo se antrena si Geo Neumann, sotul ei. Mergeam la schii impreuna la Muntele Mic sau la Semenice. Robi Kohn, Geo Neumann si cu mine eram pe partie de multe ori cu tatii nostri care erau si ei prieteni.

* * *

Amintirile se insira ca si un sir de perle pretioase pe firul timpului. Yom Kipur. Ne vad pornind spre sinagoga de pe strada noastra, sinagoga ortodoxa din Josefin... Urc treptele urmandu-mi mama in pasajul de sus rezervat femeilor si imi turtesc, abia ajunsa acolo, nasul de gratiile de lemn ale paravanului care ne fereste de privirile barbatilor. Femeile vorbesc si rad in jurul meu. Din cand in cand spun o rugaciune. Au sosit si mamele prietenilor mei, Lici tanti (mama lui Misu Schwartz), Ila neni (mama lui Tomi Stern), Bori neni (mama lui Jorji Neumann). Matusa lui Pety este si ea acolo. Bunica mea (Friedmann neni) aude si stie tot...

Acasa imi va servi toate comentariile ei, iar eu o voi asculta zambind. Imi place sa ma uit la capul lor acoperit cu o palarie cocheta, sau doar cu o bastistuta in mod simbolic. Sunt vesele, vocile lor se aud neintrerupt in timp ce de la parter se ridica spre noi murmurul vocilor adance ale barbatilor.

Ies in curte. Acolo ne intalnim cu totii, noi, cei din cartier. Tinem in mana o gutuie cu cuisoare. Ne simtim bine. Arunc o privire prin usa salii principale. Bunicul meu se misca in ritmul unei rugaciuni. Se gandeste oare la Viena? La orasul lui? Este oare posibil ca Timisoara, “mica Viena”, orasul in care dupa parerea vechilor timisoreni se amesteca charmul Budapestei cu chic-ul Vienei, sa-l fi facut fericit?

Cred ca da. Si eu am fost un copil fericit in Timisoara.

* * *

Timisoara inseamna pentru mine – pe langa strada mea, in care casa Csermak era deosebita nu doar pentru ca Misuka locuia acolo, ci si pentru ca Strohschneider facea deasupra intrarii ei echilibristica la mare inaltime – imaginea prietenilor mei, a amintirilor ce ma leaga de ei. Duminicile in care soseau Andrei si Vera Czeisler la mine cu bicicletele pentru a face o plimbare pe malul Begheului erau deosebite. Ni se alatura deseori si Odette Fischer. Eram o mica trupa vesela, un quartett in care nu era nici un ton fals. Iata la ce n-am renuntat atunci cand Tomi Stern a vrut sa ne invete pe Agi si pe mine sa jucam Bridge. Gyuri si Juli (nasc. Bleier) Eckstein, erau deja pe atunci jucatori de Bridge extraordinari. Excursia in muntii Retezat a adaugat albumului meu o nota aparte. In cinci, Agi Thiry, Pety Nadai, Peterke Holländer, Robi Kohn si cu mine am avut o saptamana de neuitat in care eforturile depuse au fost rasplatite de o urda ciobaneasca, de rasetele noastre si de prietenia solida care ne leaga si astazi.

Colegi de clasa ca si Marta Goldner, cu care am fost impreuna incepand de la gradinita, Gyuri Kuhn sosind abia in clasa a treia in banca (si in barca!) mea, apartin practic din totdeauna de viata mea. Intalnindu-ne cu toti cei care au facut parte din acel BJT al anilor 1966-69, deci la o varsta in care te uiti in ochii celuilalt cu mare incredere si afectiune, s-a nascut un cerc de prieteni care cu timpul s-a largit, s-a imbogatit, a devenit matur.

Astazi, in deplinatatea facultatilor mele mintale, ajunsa la o varsta in care pretuiesc tot mai mult timpul care mi se daruieste, ma declar fericita de a va avea pe voi toti (si pe cei din Fabric, din Cetate si din Lahovàry) in jurul meu. Intalnirea mea cu voi, in cadrul BJT-ului, mi-a largit orizontul permitandu-mi sa-mi cunosc si din acest punct de vedere intreg orasul, acea Timisoara care mi-a fost draga si despre care am vrut sa va povestesc aici.

Februarie 2011

Toate pasarile vor sa zboare

Pisti Israel

Ce am lasat in urma ? Ce am luat cu noi?

Ani de zile ne-am gandit cum o sa fie si ce o sa fie (incercand sa lasam trecutul si preocupati de prezent, nestiind ce ne asteapta in viitor). Copii fiind, 30 de ani ni se parea o varsta avansata si 50 de ani batrani, 80 de ani nu se luau in considerare

Incet incet incepem sa ne gandim la ce a fost, cum a fost (probabil ca trecutul este departe si viitorul cu surprize e langa noi)! Copiii incep sa-si gaseasca locul si noi incepem sa traim prezentul preocupati de trecut, nestiind ce ne asteapta in viitor (tineri nu vom mai fi!).

Copilaria, scoala, facultatea, tineretea si maturitatea, plecarea, adaptarea la un sistem de viata nou si atat de deosebit de ceea ce am cunoscut inainte, construirea familiei, un conglomerat de amintiri care se amesteca unele cu altele !

Prieteni din copilarie, prieteni din studentie, prieteni din trecut, prieteni din prezent, amintiri vechi, amintiri comune! Prin anii 70 am vazut un film in care prizonierii (de razboi) au construit un planor sa poata evada! Mult timp am cautat sa aflu cum se construiesc un avion... (Doru Lambridis a gasit o motoreta Carpati, altii au invatat sa inoate...)

05.06.1949 Copilaria, adolescenta – Beius, Stana de Vale, studentia la Timisoara, Borsec - Aura, nunta la Sinagoga Mare, medic stomatolog - Rosia, Pitesti, acte depuse, pregatiri - dl Bonea, prelucrari si discutii, griji, frica, in curind pasarile vor zbura (Avgar), invitat la comitetul judetean –camera cu ceas - demisia, excursie Maramures-Cerga, Macabi Tel-Aviv -Dinamo in Bucuresti, sectia de pasapoarte Bucuresti, ultimul revelion in Romania, zbor Tarom, Aura varsa totul, am ajuns. 07.01.1977

In cateva randuri - 27 de ani !

Ce am lasat?

Parinti tristi, tara trista, iarna cu zapada, prieteni tristi (care raman), prieteni veseli (care pleaca), profiterol, canasta, Casa Universitarilor, Sorin cu opaite, libraria Sadoveanu, consignatia, anticariat, Obor, piata din Beius, tort maresal, fratii Chivu, d-na Weinstein, cravate, tramvai, muntii si copacii, amintiri...

Ce am luat cu noi?

Eu am luat-o pe Aura si o treime din Dalit (Aura era insarcinata in luna a treia, nimeni nu stia!), am luat speranta si dorinta de a realiza, de a construi, dorinta de a ajunge acasa.

Am luat totul in suflet si in valize rosii (chinezești). Multe lucruri au ramas ascunse, preocupati fiind de prezent si viitorul necunoscut ! Ani de zile nu am vorbit de trecut , preocupat fiind de viitor!

Ce am lasat in urma, ce am luat cu noi?

Ceas care ticaie - amintire din inceputul lui octombrie 1976, in perioada de asteptare a pasaportului, in perioada de lamuriri...

Seara, telefon: sunt convocat la Comitetul judetean Pitesti la ora 8.00.

Dimineata, ora 8.00. Ajung la intrare, se verifica lista, sunt bifat si trimis cu insotitor la etajul 6. Etajul gol, covor verde de-a lungul etajului, o masa, un tovaras, ma intreaba daca am ajuns...

Ma invita sa intru in camera: camera mare, covor verde (tot verde), o masa, un ceas mare, rotund, cu o locomotiva pe perete, (8.10) care ticaie!. Geamul deschis, curte interioara, jos!

"Va rog sa asteptati aici!"

Astept... ceasul ticaie, 3 lampi de neon pe tavan (una aprinsa), covor verde asternut pe parchet, scaun nu este, stau langa masa, ceasul ticaie, ora 9.00, vreau sa ies din camera, usa inchisa...

Timpul trece incet, ceasul ticaie, stau pe masa, fereastra deschisa, nu ma apropiu de fereastra, am rau de inaltime! Timpul trece, trebuie sa fac pipi... Usa inchisa, covor verde, se ridica in colt, verdele capata o culoare inchisa...

Timpul se opreste, urmaresc ceasul cum ticaie, stau pe covorul verde (in celalalt colt).

Adorm, ma trezesc. Ceasul ticaie, ora 14, usa e inchisa, gandurile incep sa alerge in cap!

Am inceput sa numar pasii: 14 intr-o linie, 16 in cealalta, covorul verde este destramat intr-o parte, pe masa pot sa desenez (am un pix in buzunar), aranjez portofelul, am gasit bani marunti si am inceput sa joc cu ei fotbal pe masa, ceasul ticaie, apa nu este (nu-i nimic, postesc). Ceasul ticaie, adorm din nou, ma trezesc, gandurile nu mai alearga, ma uit la ceas, transpir, incep sa numar pasii, ma linistesc, fereastra e deschisa, ceasul ticaie...

Pe un perete e un tablou care nu se misca, pare lipit de zid, ceasul ticaie, fereastra deschisa...

18.55. Usa se deschide, acelasi tovaras intra, tonul glasului schimbat:

"Mai esti aici, ma ? Poti sa pleci!"

Am plecat, am ajuns acasa, dimineata ne-am dus la ambasada si am povestit...

Ne-au sfatuit sa nu mai revin la Pitesti si sa demisionez imediat (pasarile vor zbura in curand !). Peste o saptamana, intamplator, in locul meu s-a prezentat la cabinetul stomatologic din Combinatul Petro-Chimic Pitesti o doctorita nou repartizata cu acelasi nume cu primarul (tov prim-secretar) din Pitesti!

Am inteles apropoul, insa de atunci am problema cu ceasul care ticaie si covorul verde (creeaza dorinta de pipi...)

<http://www.220.ro/funny/Toate-Pasarile-Vor-Sa-Zboare/7yZHhoX419/>

Aschii de memorie

Miki Raviv (Wächter)

Getta,

Timisoara-i la o mie,
Noi nici nu avem o suta.
Deci sa ridicam paharul:
Muritorii te saluta!

Vrei sa vad doua decenii
In oglinda de revers
Abuzand claviatura
Cand la proza, cand la vers.

'43, in ianuarie
(Ziarul n-a adus gogoasa)
Mama m-a adus pe lume.
Csillag-neni era moasa.

Au venit atacuri "Stuka"
Mama, din otel forjat
M-a luat la ea pe spate
Si pe jos ne-a evacuat.
*

Astea-s chestii povestite.
Ceea ce in minte tin
Gradinita 'n sinagoga
Strada Froebel, Josefin.

Agi, Miri, Helmer, Weinberg
Cativa altii, dar si eu
Impreuna zilnic, pana
La sfarsitul de liceu.

Clasa intaia, Doamna Fleischer
Da, cea mare pedagoga...
(Nu sunt sigur ca imi iarta
Absente la sinagoga).

Clasa cincea. Matematici
De mi-era lumea mai draga.
Acasa la Domnu' Goicu
Invata clasa intreaga!

Dar erau si profesoare
Renumite'n toata tara
Doamna Stela Boiceanu
Si Pirlog, si Doamna Mara.

**

Aleluia corp didactic!
Cu respect in minte-I tin
Insa - si cu TOT respectul -
La 'nceput colegii vin.

Parca o mai vad pe Gina.
A venit sa ne invete
Pe baieti (dar si pe fete)
Ce inseamna frumuseti.

Vad pe Agi, Tuta, Miri...
Drept sa spun, le vad pe toate.
Sa adune campioane
Intr-o clasa, cine poate?

Vad pe Doru, bate mingea,
Dar sa nu-i legati vreo vina,
Minge 'ncoace, minge 'ncolo,
Doctorat la medicina.

Tu, cel cu acordeonul,
Fa o pauza, stai putin.
Fara break decurge dansul
Multumita lui Dorin.

Vedeam dublu, vedeam gemeni
Dar acum, alta poveste,
Ca la gemenii Petreanu
Dragu e, Luca nu este.

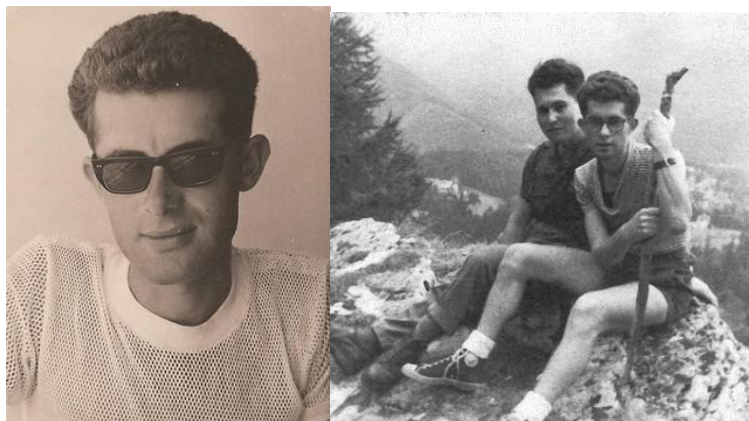
La "gazeta de perete"
Scoala intreaga casca gura
Este cuiul saptamanii:
Am schimbat caricatura!

Totusi, m-am lasat de asta.
Nu mai scriu, nu desenez,
Caci nu am vazut o sansa
Cu tata sa concurez.

Scris cu un gand cald la cei care nu mai pot citi aschiile mele, amintiti aici sau ba.

- Weinberg Gheorghe, coleg din prima zi de gradinita pana la ultima zi de scoala.
- Doamna Fleischer, mitologica invatatoare in primii patru ani de scoala.
- Domnul Nicolae Goicu, invatator, cel care poarta "vina" ca mi-a placut Matematica.
- Doamna Stela Boiceanu, direct responsabila ca am stiut Matematica.
- Doamna Pirlog, o diriginta de neuitat, desi am uitat Latina ce mi-a predat.
- Doamna Mara, "clar si precis", "a tunat si v-a adunat" si multe alte perle.
- Georgeta (Gina) Nerescu, frumusetea clasei.
- Dr. Doru Ogodescu, psihiatru, bunul meu prieten.
- Ing. Coclici Dorin (servus colega!), bunul meu prieten.
- Ing. Luca Petreanu, bunul meu prieten, nu mai facem Corso-ul seara de seara.
- Mama si tata, care au avut buna inspiratie sa-mi dea un start-up la Timisoara.

Miki Raviv
Nesher, Israel
2011

Miki, 1965; Miki si Tibi Wächter, verisori, la Sinaia in anii 1960/61

P.S. Tibi's toast to Miki

Cand eram atat de tineri ca in poza din Bucegi
Nu credeam ca vreodata am putea sa fim mosnegi.
Dar cum n-avem suta inca si sa fim nu ne grabim
Hai sa ridicam stacheta; deci: "Ad mea ve esrim!"

Tibi Wachter
Toronto

Amintiri, marturii, povestiri...

Trecutul si prezentul

Ora (Aura) si Stefan (Pisti) Israel

Ce va leaga de Timisoara?

Ce ma leaga de Timisoara? Stau si ma gandesc ce ma leaga de Timisoara?

Facultatea, studentia, prietenii, comunitatea!

Eu sunt unul din caministii-cantinisti care au petrecut 6 ani (1967 -1973) importanti din viata la Timisoara, au studiat, au legat prietenii care continua si astazi, dupa 40 de ani! Aceiasi prieteni din camine, din cantina comunitatii, de la ceaiuri, de

la conferinte, de la comunitate!

Ce ma leaga de Timisoara? Faptul ca am reusit sa legam timisorenii de cantinisti, faptul ca am reusit sa transformam cantina comunitatii intr-un punct de intalnire a tinerilor, conferintele si discutiile care au continuat pe malul Begheului, Flora, Parcul Trandafirilor, Violeta ...

Amintiri legate de oras, de oameni, sentimente fata de trecut si prezent :

Ce are un bihorean casatorit cu o bucuresteanca cu intalnirea timisorenilor ? Are!

Copilaria am petrecut-o in Beius la poalele Apusenilor, facultatea la Timisoara, prietenii, aceiasi prieteni, sunt si astazi in jurul meu. Cu prietenii am ajuns si la Borsec (tabara BJ din toata tara) si am cunoscut-o pe Aura, transformandu-ma in bucurestean...Timisoara este pentru mine unul din punctele importante din viata! Acolo am studiat 6 ani, acolo pentru prima data ne-am intalnit mai mult de 3 tineri evrei, pentru prima data am vorbit cu glas tare despre shoah, iudaism, Israel (anul 1967, razboiul de 6 zile, cu toate implicatiile si schimbarile locale si internationale), acolo am vorbit cu glas tare (uneori prea tare...) despre apartenenta, despre reintoarcere, locul nostru in lume.Acolo, prin conferinte, curs de Talmud Tora (de fapt curs de ivrit), prin discutii cu prieteni am definit drumul spre Israel.

Cum s-a desfasurat viata dupa emigrare sau dupa despartirea de prietenii pe care sperati sa-i intalniti?

Plecarea din Romania a fost fireasca! Nu am emigrat, am revenit acasa, ne-am construit familia, viata si viitorul in Israel !

Ce am realizat ? Am realizat o familie de israelieni care sunt mandri de apartenenta, preocupati de viitorul familiei, copiilor, nepotilor si al tarii in care traim!

Ce am realizat ?

Avem 3 copii : Dalit,Yair si Harel, sotul lui Dalit

Avem 2 nepoti : Rani si Bar
Avem 38 de ani de casatorie

Avem 2 ingineri : Dalit si Harel
Avem un student in anul 5 la stomatologie

Avem sanatate, avem bucurii si avem tristeti.
Avem planuri pentru inca 120 de ani (pe care Aura se va stradui sa le indeplineasca mult mai repede...)

Ce asteptari aveti de la intalnirea din mai 2011? Aveti propuneri, dorinte?

Avem prieteni vechi, avem prieteni noi

Avem prieteni care prin noi au reusit sa cunoasca Romania, adevarata Romania, cu prietenii (putini, dar adevarati) care au ramas acolo, muntii, peisajele, locurile unde am crescut, am invatat si ne-am format ca oameni, Timisoara si timisorenii fiind unul din punctele importante in traseul vietii mele.

Avem amintiri si posibilitatea ca pentru cateva ore sa fim din nou "timisoreni", sa povestim , sa ne reamintim de cei care sunt si de cei care nu mai sunt cu noi.

Timisoara e TIMISOARA cu majuscule

Laszik (Molnar) Marika

Ce va leaga de Timisoara?

Radacinile mele sunt adanc infipte in pamantul (asfaltul) acestui oras. Aici m-am nascut, am copilarit, am studiat, am muncit, am iubit, am suferit si inca mai sunt aici. Ba mai mult, viata mea s-a invartit in jurul celebrei Pietei Unirii, de o parte si alta. La parinti am locuit pe str. Mercy, acolo unde s-au « comis » doua revelioane Bjt, ceel din pozele trimise din 1969 si apoi in anul urmator. Dupa casatorie m-am mutat de partea cealalta vis-a-vis de Parcul Botanic. De

la inaltimea et.VIII, ma plimb prin casa si admir copacii din parc, vad mai incolo cladirile din piata 700, turnuletul din coltul cladirii Comunitatii. Din alt unghi, se desfasoara cartierul Circumvalatiunii si din altul Mall-ul imi lumineaza apartamentul.

Timisoara e TIMISOARA (cu majuscule)

Amintiri legate de oras, de oameni, sentimente fata de trecut si prezent

Traind zi de zi aici, nu-mi dau seama ce-mi inspira orasul. Parafranzand o vedeta TV de la noi "Traiesc in Timisoara si asta imi ocupa tot timpul". Cred ca s-a asternut o rutina. Cert este ca atunci cand sunt departe de casa, la auzul numelui TIMISOARA, simt o tresarire ascunsa sau cel putin ridic din spranceana dreapta, ciulesc urechile. La fel mi se intampla la pronuntarea cuvintului "evreu", ritmul inimii o ia razna. De ce oare ?

Cum s-a desfasurat viata dupa emigrare sau dupa despartirea de prietenii pe care sperati sa-i intalniti? Drumul vietii personale este presarat de consecvente. La modul sec: am absolvit toate formele de invatamant preuniversitar la acelasi liceu, Liceul Eftimie Murgu (fost si actual Carmen Sylva), am urmat cursurile la Facultatea de Chimie industriala, apoi am lucrat non stop la aceeasi intreprindere din Timisoara AEM, in prezent sunt pensionara

cu "patalama" tot non stop. Totusi sunt inca activa. Impreuna cu sotul meu, Carol sau Karcsi, (pensionar, de asemenea) administram asociatii de proprietari din motive financiare. dar si pentru a nu incremeni rotitele mintii.

Consider cea mai mare realizare a existentei mele fiul nostru IVAN (cel din fotografie). Accentuez marea realizare pentru ca a venit pe lume intr-o zi de revelion dupa zece ani de asteptare. Acum in varsta de 25 ani, 1.90 m inaltime, specialist in IT, are un job stabil la o companie multinationala si bine platit si deocamdata este in preajma noastra. El este bucuria, mandria si speranta noastra, chiar daca in unele momente ne mai "boicotam" unii pe altii (asa ii place sotului meu sa spuna).

Regrete? Am avut regrete enorme in jurul anilor 1986-1988, cand nu m-am aliniat ultimului val de emigrari. M-am despartit atunci de un grup consistent de persoane dragi mie. N-am fost capabila sa conving pe cei apropiati sa ne avantam in aceasta aventura si am ales sa raman langa ei. Poate alta ar fi fost evolutia vietii, dar acum nu ma mai plang. Regretele prezente se rezuma la faptul ca am stat mult, prea mult timp in umbra. Recunosc, posed o mare doza de comoditate, mijloacele de comunicare din trecut au fost mai complicate. Incerc sa recuperez in timpul ce ne-a mai ramas.

Ce asteptari aveti de la intalnirea din mai 2011? Aveti propuneri, dorinte? Astept cu infrigurare si nerabdare "Marea intalnire", revederea cu prieteni dragi din tinerețe. Uite, un alt regret: absenta unora de pe Lista participantilor. Bagajul emotional este inimaginabil. Volumul de amintiri si sentimente este imens, le voi inghesui in cufere virtuale si le voi aduce cu mine.

CV. Carte de vizita

Adriana Babeti

Pentru că mi-era groază sau doar lene să mă nasc, în 12 noiembrie 1949, ora 22,40, dr. Moráth de la spitalul de femei din Oradea m-a prins de cap cu un clește și a strigat *dă-ți drumul și ieși odată-afară*. Câteva minute bune, zice mama, n-am prea părut că aș fi în viață. Doctorul a recunoscut apoi că de la așa o manevră puteam să ajung oligofrenă sau, dimpotrivă, un geniu. N-am ajuns nicicum, dar m-am ales cu o mare vânătăie pe frunte până pe la șase luni și cu un dezastru definitiv la nervul optic. Ca s-o mai aline după atâta chin, moașa a întrebat-o pe mama dacă s-a gândit la un nume. Ea a spus că s-a gândit la Andi, pentru că i-a plăcut mult cum îl chema pe un băiat într-o carte pe care a citit-o când era elevă la Normala din Beiuș. *Și ce-ați vrea să fie fătura*, zice mama c-ar fi întrebat-o moașa în timp ce eu zăceam ca o larvă. Ea s-a pierdut cu firea și a zis repede *învățătoare*. Deși era istovită, s-a corectat imediat: *profesoară*. *Bine-i și profesoară*, ar fi zis moașa. Imediat după aceea o doctoriță mi-a căscat ochii sub niște becuri puternice și mi-a picurat în fiecare ceva apos care m-a ars groaznic. Se prea poate ca fix în clipa când am început să urlu ca orbită, să mi se fi aprins gândul că rostul meu pe lumea asta e să povestesc tot ce văd. Deci cred că încă de-atunci am vrut să mă fac scriitor, deși nu-i prea științific ce spun, ba chiar de-a dreptul aberant.

Dar multe din câte ni s-au întâmplat mie și alor mei nu pot fi explicate științific și rămân pur și simplu de necrezut. Ar merita să povestesc cândva istoria care i-a așezat față în față pe mama și tata, cu tot cu numeroasele și ciudatele lor familii. Ea a fost chiar istoria cu i mare, pentru că de fapt atunci s-au întâlnit două lumi, două rase, două clase și câte două credințe în Dumnezeu și-n politică. Unii erau bogați, alții nu, unii români, alții nu, unii creștini, alții nu, unii de stânga, alții de dreapta, unii foarte de stânga, alții foarte de dreapta. Prin urmare unii

nu s-au mai întors de la Birkenau, alții nu s-au mai întors de la Canal. Apoi unii au plecat în Israel și America, alții au rămas în Siberia și Bărăgan. Atât de multe sunt simetriile și coincidențele, că tot romanul pe care l-aș scrie ar părea cusut cu ață albă. Așa că deocamdată îi car pe toți cu poveștile lor, zi și noapte, într-un fel de cocoașă ascunsă în piept, care mă apasă ca un ghem dureros atunci când mă chinui să fiu scriitor.

Semn că mama a avut întotdeauna dreptate este că până la urmă am ajuns profesoară. Dar nimeni nu mi-a putut scoate din cap că trebuia să mă fac și scriitor, deși dorința asta era total aiurea. Pe de-o parte, voiam să scriu cu îndârjire, pe de alta, brusc încrâncenarea mi se blegea. Au fost multe etape în zvârcolirile mele scriitoricești. De pildă, între 1952-1954 am scrijelit ca apucată cu un creion chimic *A* și apoi *ANDI* pe toate foile goale de la începutul și sfârșitul cărților din casă. Dar n-am mâzgălit hârtia decât când eram bolnavă și trebuia să stau în pat. În rest, am ascultat povești, m-am jucat cu copiii de pe strada Ion Vasi din Timișoara și am visat că o să fiu scriitor.

La școală, între 1956-1960, am început să copiez într-un caiet dictando poezii din revista *Cravata roșie*. Pe copertă am scris *Poezii de Adriana S.* și mi-am înconjurat numele cu o ghirlandă. Dar și asta o făceam doar când mă plictiseam. În rest, până în 1964, am citit, mi-am făcut lecțiile, m-am jucat cu fetele și am visat că o să devin scriitor.

Anul 1972, când am ajuns la *Orizont*, mi-a împlinit dorința: aveam unde să mă desfășor. Atunci am publicat de toate. Dacă le-aș aduna, s-ar strânge sute de pagini, dar n-ar servi nimănui. În rest, până în 1984, am citit, am fost căsătorită, m-am jucat cu Oana, fiica mea și am visat cum o să ajung scriitor.

Proba hotărâtoare am trecut-o însă în clipa când a răsărit ca prin minune un nou doctor Moráth, care m-a prins de urechea stângă cu două degete și a strigat ba înduioșat, ba enervat *dă-ți drumul și scrie-odată*. De atunci au trecut peste 20 de ani, iar eu trebuie să-i compun iarnă, vară, măcar două pagini pe zi, nu contează cât de bune sau proaste. Așa mi-au apărut niște cărți. În rest, citesc, îmi fac toate temele, mă joc cu focul și visez la clipa când o să mă trezesc scriitor.

Text aparut in volumul *Prozac. 101 retete pentru bucurie*

Parcursuri de viata

Ivan si Stela Lungu

Ivan M-am născut la Caransebeș, la data de 14 iulie 1935. După absolvirea școlii primare (cu un examen de cl. I la Timișoara), am ajuns în 1946 la București, unde am urmat Liceul "I.L.Caragiale" (fost "Titu Maiorescu") și apoi Institutul de Științe Economice "V.I.Lenin", absolvind în 1958 Facultatea de Comerț Exterior. Fiind vorbitor de mai multe limbi străine, încă din liceu și apoi în anii studenției am fost angajat ca traducător la diverse congrese și seminarii internaționale, lucrând o perioadă și ca crainic la Radio București, pentru limba franceză. După terminarea studiilor, am lucrat câțiva ani la diverse întreprinderi de comerț

exterior.

În 1964 am început să lucrez ca ziarist-redactor în redacția de știri externe a Agerpresului, semnând în această calitate, regulat, comentarii de politică internațională în presa locală, sub numele de Petre Călin.

În 1968 am revenit în comerțul exterior, la "Româniafilm", de unde am fost trimis la trei festivaluri internaționale de film (și târguri de film). În cartea de memorii pe care am publicat-o în 2005 descriu circumstanțele trimeriei mele la aceste festivaluri.

În 1973, împreună cu soția mea Stela (Puica) și cu fiica mea Simona, am emigrat în Israel. Aici am lucrat timp de aproape 14 ani la firma "Soltam", iar apoi la diverse alte instituții până în anul 2000 când m-am pensionat.

În 2003 am reînceput jurnalistica, scriind la "Ultima Oră", apoi la "Viața Noastră", unde din 2009 și până la 31 decembrie 2010 - când s-a desființat - am avut o pagină permanentă. Apoi am fost solicitat să scriu la "Jurnalul Săptămânii" care a rămas singurul ziar de limba română azi în Israel unde, de asemenea, am o pagină permanentă, fiind inclus și în colectivul de redacție al ziarului.

Stela M-am născut la 9 martie 1937 în București. După terminarea școlii elementare, am făcut trei ani de Școala Medie Tehnică de Electrotehnică, trecând apoi la Liceul "D. Cantemir" pe care l-am absolvit în 1956. Am urmat apoi Facultatea de Fizică și Matematică din cadrul Universității "I.C.Parhon" pe care am absolvit-o în 1961, cu diploma de "Fizician specialist în fizica semiconductorilor". După doi ani ca asistentă la aceeași facultate, am început să lucrez la Institutul de Fizică Atomică, de la Măgurele - București. Aici am lucrat până în 1973, când împreună cu soțul și fiica, Simona, am emigrat în Israel.

La Haifa, unde ne-am stabilit, am lucrat al Tehnion - la Departamentul de Inginerie Nucleară, până s-a desființat în 1989, când am trecut la Facultatea de Inginerie Civilă. De aici m-am pensionat în anul 2002.

Amandoi activam la Cercul Cultural Haifa și la alte cercuri asemănătoare din nordul țării.

Ce ne leaga

Smaranda Vultur

Din arhiva foto care însoțește interviurile cu evrei timișoreni răsar chipurile celor altădată tineri : zâmbesc, sunt solemni sau tandri, încordați și mândri, cum e trupul lui Edith când calul învinge obstacolul, smeriți, precum privirea mamei care își contemplă copilul, scufundați în ei înșiși și vorbind cu Dumnezeu precum rabinul Ernest Neumann vorbind în fața credincioșilor săi, emoționați precum e Andrei când aprinde lumânările de Hanuka sua Marianne când cântă la pian, nonșalanți precum tinerii care schimbă câteva cuvinte în timp ce se plimbă pe Corso sau veseli și amuzați precum cei din familia care petrece de Purim într-o sufragerie luxoasă, fiind greu de identificat sub măștile și costumele haioase. Putem în continuare povesti despre chipurile din imagini, le putem adăuga altele, chiar pe ale noastre, pe cale de a nu mai fi tineri sau pe cele ale celor deja îmbătrâniți, putem întregi spectacolul vieții, începând istoria fiecăruia dintre noi din alt punct al ei. Cum ar fi de aici : ce mă leagă pe mine de comunitatea evreilor timișoreni și bănățeni ?

Este, cred, mai întâi de toate, prietenia : cu Rolla, cu Tommy, cu Getta, cu Edith, cu Marianne, cu Olga și mama ei Ana, cu Lidia, cu Adriana R., cu Andrei S., Geza, Marietta, Mișu, Stella și Ivan și cu toți cei foarte numeroși pe care i-am ascultat povestind despre viața lor și a familiilor lor, despre dureri și bucurii, despre tinerețe și bătrânețe, despre timpul care trece și nu în ultimul rând despre o comunitate care a lăsat la fiecare pas o urmă în orașul în care m-am născut.

Despre aceste urme puse în cuvinte pentru a face cunoscută vocația de a construi relații umane durabile, precum alții construiesc poduri sau clădiri, despre cei pe care îi unește credința, arta sau spiritul civic, mai presus de ideologii, despre cei care au avut puterea să se ridice deasupra răului extrem sau a răului mărunț și să continue viața, despre cei care îl respectă pe celălalt în diferența lui, despre înțelepciune și iubire, dar și despre râsul vindecător, am avut destule de învățat ascultând și ținând minte, pentru a spune și altora.

Prin cele două cărți despre și cu evreii din Banat, am devenit fără să o știu de la început și împreună cu tinerii care m-au ajutat, “purtătoare de cuvânt” în țara memoriei, acel ținut cu margini mișcătoare, ce își cucerește prin povestire, puțin câte puțin teritoriile pierdute. Am simțit forța pe care o are această memorie de a întări legăturile, de a răscumpăra și de a ne apropia unii de ceilalți, de a ne întrerupe exodul în singurătatea proprie și de a ne face să privim cu empatie și mai multă înțelegere pe cel de lângă noi.

Mă gândesc că Timișoara a fost poate un spațiu privilegiat pentru acest exercițiu al memoriei și această experiență a vieții care se îmbogățește din răgaz, din atenția binevoitoare, din povestire, din privirea curioasă orientată fără prejudecăți spre cel altfel decât noi, pe care nu l-am putea ști și întâlni dacă nu ne-am cunoaște mai întâi pe noi înșine. E ca un joc cu suprafețele și adâncimile, în care chipurile ni se întregesc din reflexele pe care le aștern ele însele, unele asupra altora și din cuvintele pe care ni le spunem, pe care le așteptăm de la ceilalți, pe care le transmitem mai departe, îmbibate de emoții, nostalgii, întrebări sau tăceri. “Despre cuvântul care leagă” – așa s-ar putea numi povestea orelor și zilelor care își recapătă până la detalii realitatea pe care povestea o despică și o reîntregește, dând temei amintirii, dând chip celui care nu mai e, construind pedestale pentru fiecare din ei, afirmând dreptul fiecăruia la propria lui porție de nemurire și recunoaștere.

Smaranda Vultur, scriitoare, antropolog, profesoară, Timișoara, Universitatea de Vest

Timisoara - oras european cu elanul unui nou venit

Getta Neumann

In fiecare an petrec cateva zile la Timisoara si de fiecare data sunt coplesita de avalansa de imagini si senzatii noi. Intotdeauna trec val-vartej, fug de la un prieten la celalalt, astfel ca

informatiile, descoperirile, uimirile le inregistrez, dar le prelucrez abia mai tarziu. Iata cateva impresii adunate in cele cinci zile petrecute "acasa".

Orasul nostru, pentru ca al nostru ramane, cat timp memoria nu ne paraseste, e in plina efervescenta.

O duminica in mai 2009 la Timisoara:

In piata Unirii se inalta corturi, nu chiar estetice, dar care adapostesc targul cartii timp de o saptamana. La orele 17, concert la sinagoga din Cetate, la orele 19 concert extraordinar la Capitol cu dirijorul Remus Georgescu, la aceeasi ora concert de gospels la Domul din Piata

Unirii. Festivalul de muzica baroca este in toi. Asta e ceea ce stiu, dar cu siguranta mai sunt si alte evenimente, afisele sunt marturie.

Piata Victoriei, piata Unirii, malul Begai sunt intesate de lume; familii cu copii, perechi mana in mana, tineri si batrani se plimba agale, cu sau fara inghetata, de parca lumea ar fi cea mai buna din cele posibile. Restaurantele, terasele sunt tixite, se mananca bine si din belsug, meniul se intinde pe sapte-opt pagini, chelnerii desavarsiti sunt exemple de politete cu parfum oriental. Orasul e surprinzator de curat, caci s-a pornit o actiune *Nu te pune cu timisoreni* *Ingrijeste-ti orasul*, un apel la toti locuitorii orasului sa participe la pastrarea curateniei.

Se vede rezultatul. Mentalitatea de pe vremuri e pe cale sa dispara: oamenilor incepe sa le pese de cum arata urbea lor. Sunt mandri de realizari: mi se povesteste ca s-au reparat strazi si trotuare, s-au amenajat parcuri noi, unul la Uzina de apa, altul cu o reproducere a pietrelor de la Stonehenge, dupa cate am inteles. Iar cei care isi pot permite, (pretul corespunde unei intrari intr-un wellness centre de lux la Geneva), inoata in piscina noua si se antreneaza in complexul de fitness la Strandul Tineretului (Strandul Mare) de pe

drumul spre aeroport. Copiii se joaca in gradina botanica si zoologica si asteapta sa se redeschida Parcul Copiilor (Pionierilor) dupa renovare.

Actiunea de decolmatare a canalului Bega este in curs, se scoate tot namolul si deseurile adunate timp de decenii, iar odata actiunea terminata, Bega noastra, care pana si in amintirile noastre nostalgice nu mirosea prea frumos, va fi re-populata cu pesti si va servi ca loc de agrement pentru timisoreni si turisti. Stau de vorba cu o pereche tanara, amandoi psihologi, copii adorabili, cabinet de terapie. El se pregateste pentru o dezbatere la televiziune, ea va participa la un workshop de psihologie sistemica, condusa de specialista in domeniu, venita din Israel.

Tot a propos de tratament fizic si psihic, o fosta timisoreanca imi scria acum cateva zile ca a gasit la Timisoara o "doctorita unguroaica care face un fel de masaj japonez "Jumeiho" foarte revitalizant. Tot la Timisoara am fost la un cerc de gimnastica chinezeasca foarte fain." Ce-ar

fi sa ne petrecem vacanta la Timisoara si nu numai in modul de pelerinaj in cautarea tineretilor?

Din nefericire criza mondiala s-a revarsat si asupra Romaniei. Se vad localuri comerciale dezertate, chiar si in centru, pretul imobilelor a scazut cu 20% din ianuarie.

Municipalitatea incearca sa stimuleze sentimentul de apartenenta la oras, sa trezeasca patriotismul local, dorinta de a contribui. Se pare ca fiecare pereche de proaspat casatoriti are datoria sa

planteze un copacel si obligatia sa-l ingrijeasca. In mai se propunea ca fiecare cetatean timisorean sa plateasca o taxa de 40 lei pe an, bani care urmau sa fie investiti in renovarea cladirilor.

Se construiesc in nestire. Iulius Mall, acest templu somptuos al consumului, loc de intalnire pentru toti care se respecta sau nu, se extinde. Eram in parcare cand am vazut un grup de muncitori in salopeta albastra si fiecare cu un ciocan pe umar (sic), parasind santierul. Toti chinezi.

Vreo70-80. Globalizarea la Timisoara!

Multe cladiri renovate, numeroase constructii noi, multe de bun gust. Se discuta despre panouri anti-zgomot, piste pentru biciclisti, centura autostrada care sa elibereze orasul de tiruri. Ce-i drept, unele constructii noi, sunt oribile. In Piata Victoriei, s-a trantit un soi de coridor in sticla, un restaurant care bareaza complet strada si vederea spre muzeu. O monstruozitate! Prompt s-a constituit un Comitet civic pentru Patrimoniul Urban, care face demersuri ca acest "acvariu", cum e numit de timisoreni, sa fie inlaturat.

Proiecte de constructii sunt amanate, ca de exemplu centrul comercial proiectat de compania de constructii israeliana Plazacenters. Investorii straini raman acasa, multi romani care lucrau in strainatate se intorc la vatra. Situatia pe piata de lucru devine precara.

Cu toate acestea, sunt convinsa: Criza vine si trece, dar spiritul timisorean, creativ si vital, ramane!

Timisoara, mai 2009

Interviu cu Luciana Friedmann, presedinta Comunitatii Evreilor din Timisoara

Cel mai tânăr președinte de comunitate și una dintre puținele femei în această funcție, LUCIANA FRIEDMANN este absolventă a Facultății de Litere, Istorie și Filosofie, Secția Jurnalistică Franceză a Universității de Vest din Timișoara.

Are un masterat în Sociologie Politică și este doctorandă în litere. Este unul dintre puținii președinți care, în afară de engleză, maghiară, franceză, spaniolă, cunoaște și ebraica. Luciana este membră a redacției R.E. și a scos volume de versuri. Are cunoștințe de iudaistică și încearcă să trăiască în spiritul învățăturilor iudaice. A fost aleasă ca președinte în

urmă cu un an, în martie 2010.

Eva Galambos:

Odinioară, comunitatea din Timișoara era considerată una dintre cele mai mari din vestul țării. Care este situația acum? De ce s-a redus numărul membrilor, în condițiile în care în Banat nu a fost Holocaust?

Luciana Friedmann: În perioada interbelică, în Timișoara au trăit aproape 13.000 de evrei. Având în vedere că atunci populația orașului era de 80.000, nu ca acum de 400.000, această cifră era procentual și mai semnificativă. Proportional la comunitatea evreilor din România, continuăm să fim, cu cei 600 de membri ai noștri, una dintre cele mai mari comunități din vest și din țară! Desigur, uitându-ne la cifre, vedem cât de relative este cuvântul „mare”... Vrem să credem, însă, că azi mărimea comunității noastre nu se măsoară doar cifric. Simțim că suntem o reală comunitate prin solidaritatea oamenilor, prin numeroasa participare la programe, prin prezența noastră în viața culturală a orașului.

Din Timișoara nu s-a ajuns, într-adevăr, până la deportarea în lagărele morții. Au fost însă bărbații duși în lagăre de muncă, a fost efectul legilor rasiale și al prigoanei. După catastrofa războiului și a Holocaustului, în foarte mulți s-a trezit cu mai mare putere identitatea națională și au decis să plece în Israel, în țara pe care o considerau a lor. În anii comunismului, emigrarea a continuat atunci când au fost momente de respiro sau când fiecare evreu era evaluat în dolari.

E.G. Numeroase personalități au făcut parte din comunitatea evreiască din Timișoara. Vorbiți-ne puțin despre ele, mai ales despre Rabinul Neumann și rolul lui în menținerea iudaismului, a vieții evreiești bănățene.

L.F. Personalitățile evreiești ale Timișoarei au avut un rol în construirea acestui oraș. Au avut contribuții fundamentale în industrie, arhitectură, învățământ, comerț, literatură, arte plastice, etc. Ar fi nedrept să vorbesc doar despre câteva... ele pot fi incluse într-o monografie a acestei comunități, care sper să vadă lumina tiparului foarte curând. Vreau să vă spun ceva despre Prim Rabinul dr. Ernst Neumann z.l., o personalitate care continuă să fie, chiar și în absența sa fizică, o fi gură luminoasă a acestei urbe... Chiar și azi numeroși evrei și neevrei vin să spună că li se tăia respirația când îl vedeau intrând într-o încăpere, pentru că impunea un respect aparte și era o personalitate puternic carismatică. Noi, cei care i-am fost aproape, știm că avea o autentică vocație a prieteniei, dincolo de generații... Știu că ne-a iubit și ne-a cunoscut foarte bine. Și acest lucru era reciproc. A contribuit la menținerea iudaismului dar și la menținerea respectului față de noi ca o reală comunitate etnică și religioasă.

Dintre cei plecați dintre noi recent trebuie să menționez pe scriitorul Anavi Adam, pe marele om de cultură Oscar Schwartz, pe cantorul Hugo Fischer, pe profesorul Oscar Bergler și, așa cum spuneam, suntem nedrepti să ne limităm doar la câteva personalități... În Timișoara au existat adevărate pleiade de mari rabini – Drexler, Schuk, etc. - de cantori, de cărturari care au marcat civilizația bănățeană iar recuperarea memoriei lor este o datorie morală pe care sperăm să ne-o îndeplinim cât de curând!

E.G. Ați lucrat mulți ani cu tineretul, ați fost redactorul-șef al revistei OTER-ului.

Ce s-a întâmplat cu această organizație și care este azi situația tineretului în comunitatea dumneavoastră?

L.F. Tineretul evreu din comunitatea noastră a fost activ înainte, în timpul și după OTER. OTER a făcut contactul între tinerii din țară și acest lucru a fost foarte bun... Noi realizăm la Timișoara revista OTER, primind colaborări din toată țara și era foarte interesant faptul că cei foarte tineri vroiau să se exprime. Trebuie să amintim aici și seminariile de jurnalism, recunosc, era un vis de-al meu... Avem membri care s-au întors spre comunitate, prin existența JCC. Avem și simpatizanți care vin cu plăcere. Programele sunt zilnice, uneori și două sau trei în același interval orar. Am avut mari programe – concerte, conferințe, dezbateri, competiții, petreceri și sărbătoriri de neuitat.

Programele săptămânale sunt cursurile de ebraică, lecțiile de calculatoare pentru cei ce aparțin vârstei "de aur", Oneg Șabat săptămânal cu 45-55 de persoane, seara de fi lm, dansurile israeliene și dans oriental, competițiile sportive, programul „Olam Ieladim” pentru copii și corul nostru. Am avut program cu 150 până la 300 de participanți și acesta este un lucru minunat!

Dacă m-ați fi întrebat în urmă cu un an cum mi-aș dori să fi e JCC, v-aș fi răspuns că vreau să fi e un spațiu în care fi ecare evreu timișorean să se poată simți binevenit și acasă. Îndrăznesc să spun că așa este! Iar acest lucru ne aduce mare bucurie...În crearea JCC Timișoara am avut mari sprijinitori, fără de care acest lucru nu ar fi fost posibil! Fără implicarea și suportul președintelui F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, și fără dăruirea, puterea incredibilă de muncă și dorința directorului

Joint România, Israel Sabag, mă îndoiesc că JCC Timișoara ar fi fost ceea ce a devenit azi! Pentru că l-am amintit pe directorul Joint România, trebuie să vă spun că îi suntem recunoscători și pentru faptul că a remarcat potențialul acestei comunități, care era mai greu de observat uneori. Avem norocul uneori să întâlnim oameni cu viziune iar cei doi, pe care i-am menționat, sunt sigur dintre aceștia!

E.G. Sunteți printre puținele femei președinte de comunitate și poate cea mai tânără. Aceste elemente ar reprezenta vreun impediment în activitate sau dimpotrivă?

L.F. Dacă defectul tinereții devine tot mai imperceptibil cu anii, în ceea ce privește identitatea de gen, aici sunt mai puține lucruri de făcut... Glumesc, desigur! Înțeleg și sensibilitățile legate de acest subiect... Dar cred că esențial, în cele din urmă, este ceea ce facem.

E.G. Spuneți-ne ce se mai întâmplă în comunitatea dumneavoastră.

L.F. Activitatea din comunitatea noastră este extrem de intensă! Avem colaborări excepționale cu instituții de cultură (Muzeul de Artă, Centrul Cultural Francez, etc.), Consiliul Județean Timiș, cu toate cultele din oraș, Camera de Comerț și Industrie Timișoara, cu Universitatea de Vest, cu numeroase licee și școli timișorene. Avem programe care ne aduc mai aproape de frații noștri din Israel și programe care ne definesc ca identitate spirituală, de trăitori aici, în România. Deschiderea JCC, așa cum spuneam, a adus un sufl u nou, a înviorat substanțial activitatea! Acum ne apropiem de fi nalizarea lucrărilor la Complexul nostru

Comunitar, o lucrare care era absolut necesară și care va duce la o coagulare și mai clară a membrilor noștri în jurul acestui spațiu, unde vor putea lua parte la programele din sala festivă, se vor putea ruga și vor putea consuma alimentele cașer ale cantinei noastre. Sprijinul și parteneriatul cu F.C.E.R. și Joint au dus la demararea acestui proiect, care era atât de necesar într-o comunitate care nu are doar istorie ci și viață actuală. Pentru noi este extrem de importantă asistența acordată celor vârstnici și în nevoie și acordăm o atenție sporită oricărei probleme pe care ei ne-o aduc la cunoștință! Am vrea o viață și mai bună pentru ei dar încercăm să ajutăm măcar un pic la ameliorarea existenței lor, și din punct de vedere social.

Comunitatea o reprezintă oamenii așa că la acest subiect trebuie să îi menționez pe cei care contribuie enorm la viața acestei comunități. Vicepreședintele nostru, dr. Gheorghe Sebok, este un real sprijin pentru cei în nevoie de asistență socială și sanitară; dna Verona Botiș, secretară și coordonatoarea Centrului de Zi, este un om implicat total în bunul mers al acestei comunități. Tinerii membri aleși ai comitetului nostru: Andrei Schwartz, Tina Sas, Adriana Aron, Alexandru Fisher și Robert Ernst sunt oameni ancorați în modernitate dar care au crescut și care iubesc sincer această comunitate. Suntem norocoși să îi avem alături de noi pe juristul Paul Sterescu și pe oficianții noștri de cult.

E.G. Știu că sunteți preocupată de problemele iudaismului. În acest context, care este crezul dv. cu privire la rolul spiritual al unui lider al comunității, mai ales în condițiile în care rabini poposesc rareori la Timișoara?

L.F. Aici ați atins într-adevăr un punct sensibil și care ne preocupă în cel mai înalt grad! Continuitatea vieții religioase este esențială pentru noi – motiv pentru care activitatea celor doi ofi cianți de cult, Andrei Gidali și Solomon Rosenblum, este foarte importantă. Anual, timp de o lună, cu ocazia Sărbătorilor de Toamnă, îi avem alături de noi pe cantorul Efraim Neumann și pe soția sa Shoshana, din Israel.

Ce ne dorim? Ne dorim să încercăm să îi motivăm pe cei mai tineri să învețe, să știe să citească, să știe să se roage.

Un prim pas sunt orele de ebraică, ce se desfășoară de două ori pe săptămână. Avem câteva proiecte, demarate deja, despre care veți auzi cu siguranță. Vrem să îi atragem pe cei tineri și pe cei de vârstă medie spre viața religioasă, oferindu-le, pe de o parte, cunoaștere, pe de alta, un mediu cald și primitiv în care să se exprime, în care să se simtă acasă din punct de vedere spiritual. Cu voia lui Dumnezeu, am convingerea că acest lucru este posibil.

E.G. În afara funcției de președinte, sunteți redactor la "Realitatea Evreiască".

Cum reușiți să împăcați cele două activități? Care este opinia cititorilor timișoreni despre revistă?

L.F. Președinția comunității este o funcție temporară; jurnalismul este profesia mea, pe care am îmbrățișat-o din autentică pasiune, fără să mă gândesc că aș putea face altceva. Cel mai ușor îmi vine să mă exprim în scris, deși de multe ori nu am timp și îmi dau seama că exprim lucrurile prea lapidar. În timp, cele două activități au devenit complementare, pentru că ele

se referă, practic, la aceeași viață comunitară. La "Realitatea Evreiască" scriu de aproape un deceniu, timp în care m-am bucurat să am, chiar dacă la distanță, colegi minunați.... Îi mulțumesc atât celui care a coordonat atâția ani această revistă, scriitorul Dorel Dorian,

cât și actualului redactor șef, scriitorul dr. Aurel Storin, pentru că m-au sprijinit în ceea ce fac, m-au încurajat și acceptat chiar dacă am și alte preocupări. Vreau să spun și despre o doamnă cu un suflet special, pe care l-am îndrăgit din prima clipă, doamna Elena Marinescu

care, alături de doamnele Iulia Deleanu și Eva Galambos, sunt esențiale pentru existența acestei reviste. La Timișoara, „Realitatea Evreiască” este citită cu atenție și apreciată. Articolele trezesc, nu o dată, dezbateri, invită la exprimarea opiniei, și acesta este un lucru extraordinar...

În final, aș vrea să vă spun un singur lucru: eu cred că atât timp cât există comunitate evreiască în România, datoria noastră este să o facem să trăiască și să avem încredere în inteligența și inițiativa celor care o compun!

E.G. Vă mulțumim pentru interviu!

A consemnat EVA GALAMBOS

Realitatea Evreiasca din martie 2011

Participantii la Intalnirea din Haifa, 27 mai 2011, povestesc

Ce va leaga de Timisoara?

Timisoara - orasul de neuitat unde am copilarit, invatat, lucrat si am fost impreuna la comunitate.

Agi Katz, n. Horotan

Totul, familia, copilaria, tineretea, scoala, facultatea

Bleier Eva, n. Gal, si Jancsi

M-am nascut la Timisoara in 1952. Am invatat la Scoala Generala la Timisoara pina in anul 1968 cind familia s-a mutat la Bucuresti. Am revenit la Timisoara in anul 1975 cind am inceput facultatea de limba engleza pe care am continuat-o apoi la Bucuresti.

Vera Vogel, n. Laszlo

38 de ani de viata petrecuti in orasul nr.1 al Romaniei. Am trait o copilarie fara computere si tv. Copilaria a fost mingea, noroiul, kacska, cinema, etc. Liceul a fost una din cele mai frumoase perioade ale vietii.

Eibenschutz Clari si Robi

Copilaria lipsita de griji, prima iubire, familia, facultatea, comunitatea

Ezri Erzsi, n. Feldman, si Tibi

Copilaria, scolile (scoala primara si liceul izraelit), Institutul de Medicina si Politehnica, comunitatea. Majoritatea prietenilor evrei si germani au plecat din Timisoara, din prietenii romani si unguri mai sunt putini in viata.

Rolla si Tomi Laszlo

M-am nascut in Timisoara in 1945. Numele de fata era Kohn Aurora Dora. Am copilarit in Fabric, am invatat la Scoala Generala nr.1, apoi la SM5, iar dupa bacaleaurat m-am inscris la Facultatea de Mecanica Timisoara, iar din anul trei de facultate am trecut la seral unde am absolvit in 1972. In paralel mi s-a nascut o fetita si totodata am lucrat ca proiectanta la ICPMTR. In 1974 sotul a fost mutat la Constanta si am plecat intreaga familie hotarind totodata si plecarea definitiva in Israel, unde am ajuns in mai 1978 impreuna cu cei trei copii ai nostri.

Printre colegii de clasa de la liceu (SM5) as putea sa-i numesc pe Lustig Gyuri si pe Eibenschutz Robi.

Alti prieteni, cunoscuti : Magyar Joffi care locuia pe str. Ecaterina Teodoroiu, Zaharias Relly, Vera Szabo, Vera Rozenberg. De asemenea suntem prietene bune inca din copilarie cu Iudit Breitman, sora lui Harry.

Iovicin Dora

Liceul nr.5, Facultatea de electrotehnica, tatal meu Kaufmann Iosef a fost profesor de matematica, bunicii mei au locuit in Fabric, am frecventat comunitatea o perioada nu prea lunga.

Nora Kaufmann

FRATELE MEU GYURI CU FAMILIA LOCUIESC INCA IN TIMISOARA PRECUM SI MORMINTELE PARINTILOR MEI SE AFLA ACOLO

Kathy si Pedro Wiesel

... legaturi indepartate, care m-au format, care se afla in valiza vietii mele, fara care nu as fi cine sint si ce eu numesc tara amintirilor mele.

Renée-Evi Nass, n. Politzer

A propos Timisoara, ma intreb cateodata daca mai exista un loc in toata Europa unde un copil evreu nascut in 1938 putea sa aiba parte de o copilarie atat de placuta si lipsita de griji cum a fost a mea.

Alon Gal (Weisz Bandi)

Sunt nascut in Timisoara 01/10/1936. Familia Mamei mele este din Timisoara sau din Banat. Am emigrat in 1959.

In timpul razboiului (1940-1946) am fost in Cernauti si in Transnistria. Am mai apucat sa fiu un an la Liceul Israelit. Bar Mitsva – in prima zi de Sucot 1949.

Pauli Peled

Cei 28 de ani petrecuti acolo.

Prietenii din copilarie, de la liceu si de la facultate.

Robi Robicsek

Copilaria, scoala pentru mine, Vera Rosenfeld, si pentru sotul meu, Miki Szabo, la fel facultatea si prieteni de care cu timpul ne-am despartit sperand ca ii vom regasi

Szabo Vera, Rosenfeld, si Miki

Sunt nascuta la Timisoara si am trait o copilarie fericita, cu scoala primara si liceul in Fabrik, pina in anul 1963 cind am ajuns in Israel. Am copilarit impreuna cu Robi Rappaport si Peter Ritter. Am crescut intr-o familie ortodoxa.

Ruty, n. Rapelfeld, si Haim Volosovich

Bunicul meu, Deznai Victor caruia ii datorez educatia si formatia mea; fondatorul si primul director al Liceului evreiesc din Timisoara.

Jancsi Drexler

La Timisoara m-am nascut, mi-am petrecut copilaria (in Fabric), adolescenta si anii de studii. Imi amintesc de prietenii legati de comunitatea evreiasca si de orele de Ebraica care incepeau in fiecare an de la inceput cu Alef-Bet, la fel de sarbatorile petrecute impreuna.

Daniela Klechevsky (Herskovici)

Casa parintilor, scoala SM5, universitatea.

Geografia orasului: strada Petru Rares cu carutele cu coviltir ale tiganilor; trotuarele cu gropi intre Piata de fan si Piata Traian; piata unde se targuia mama; sinagoga unde ma fugaream cu Evi, prietena mea din copilarie, in fata altarului; cimitirul unde jucam cand ma lua tata cu el; Bega si salcamii; matineele de concert la cinema Capitol, etc etc.

Sarbatorile de la sinagoga si comunitate. Jur-urile in timpul studentiei. Prietenii parintilor mei, profesorii. Primii pasi si primele iubiri. Prietenii legate atunci si acolo, in faimoasa BJT din anii 1967-1973, dureaza pana astazi.

Getta Neumann-Herzfeld

Amintiri legate de oras, de oameni, sentimente fata de trecut si prezent

Parcul rozelor, malul Begai, sinagogile, opera, sala Olimpia, nasterea primului baiat (Ephraim), sentimentul despartirii temporare de familie

Ezri Erzsi si Tibi

Am plecat cu mari regrete din Timisoara unde am avut familie, prieteni buni.

Vera Vogel, n. Laszlo

45 de ani de viata

Marika Grosu

Ne-am petrecut primii 43 ani in Timisoara, am crescut si invatat acolo, ne-am facut primii 20 ani de cariera in Timisoara. Copiii nostri au crescut acolo.

Ne leaga deci multe evenimente din trecut.

Rolla si Tomi Laszlo

COPILARIA PRIETENI TINERETIA COMUNITATEA SI NUNTA NOASTRA IN SINAGOGA
DIN FABRIC CELEBRATA INTR-UN STIL DE NEUITAT DE DR.ERNEST NEUMANN

PRIM RABINUL TIMISORII

SARBATORILE PETRECUTE IMPREUNA LA COMUNITATE

Mezei Fidi, n. Weisz si Janos

1950-1954 Scoala Tehnica de Constructie

1957-1959 Politehnica. Am fost expulzat deoarece am depus actele de emigrare

Pauli Peled

M-am nascut in Timisoara, am invatat la Scoala elementara izraelita din Fabrik, apoi la SM5

In 1960 ne-a ajutat Dumnezeu si am plecat de acolo

50 de ani n-am scris si vorbit romaneste

Paul Kainan (Kerekes)

Viata de camin studentesc, doctorul Wili care ne dadea certificat medical cind nu
inventasem pentru examene, cafeneaua Banatul, blatul la cantina studenteasca, blatul
la tren

Erika si Peter Yanovich

NORMAL INCEPUT SA LUCRAM IMEDIAT DUPA EMIGRARE SI SUNTEM SI IN
PREZENT ACTIVI. KATHY LUCREAZA IN CERCETARE SI DEZVOLTARE IN DOMENIUL
HARTIEI, EU IN DEZVOLTARE DE SISTEME ROBOTICE DE ANTENE PENTRU
TRANSMISIE PRIN SATELITI.

SUNTEM MINDRII DE FIICA NOASTRA ILANA CARE A OBTINUT DOCTORATUL IN
MICROBIOLOGIA MOLECULARA LA FACULTATEA DE MEDICINA DIN TECHNION SI
LUCREAZA IN CERCETARE IN ACELASI LOC. SUNTEM MINDRII DE CEI DOI NEPOTI
MAY SI DANY, PE CARE II VEDETI IN PHOTO LA UN CONCURS DE DANS.

SINGURUL REGRET CA N-AM EMIGRAT CIND AM FOST TINERI CA CEI DESTEPTI,
DAR SE PARE CA NICI LA 45 DE ANI N-A FOST TIRZIU. AMINTIRI DA, NOSTALGII NU

Kathy si Pedro Wiesel

Desi nu am nostalgii incomensurabile, aproape fiecare strada relevanta contine mai multe
amintiri decit toata Haifa si Tel Avivul la un loc.

Asta este realitatea pe care nici timpul nu le poate schimba.

Robi Robicsek

Amintiri...bune ...dar mai mult rele

Schwartz Evi si Michael

I graduated the Technion Haifa, as an electrical engineer. Married, one son and widowed since 1993. Living with my life mate, for 15 years. She is 13 years younger with 8 grandchildren who are for me as mine. My main hobby is bridge play, still sporting as swimming and tennis play. I am a graduate of the "ZSIDLITZ " in Timisoara and emigrated to Israel in spring 1952. Rabbi Dr Neumann (ר"ב) made my barmitzva in Jozsefvarosi Templom.

Andrei Holender

Pana in 1944 am locuit la Satu-Mare, de unde am fost deportat in Germania , iar dupa eliberare (1945) m-am stabilit la Timisoara. La sfarsitul anului 1984 am facut alia in Israel si in prezent locuiesc la Rehovot.

In anul 1950 am absolvit Facultatea de Constructii a Politehnicii din Timisoara si am activat ca inginer constuctor pana in anul 2000. Am lucrat, atat in executie, cat si in proiectare ocupand urmatoarele functii : sef santier, inginer sef, proiectant si sef de proiect la construirea de orase noi (Romania).

In perioada razboiului am fost deportat din ghetoul din Satu-Mare, in lagarele Auschwitz, Mauthausen, Melk si Ebensee, de unde am fost eliberat de armata americana. Atata, pe scurt, despre mine.

Fischer Tibi

Sunt ce si cum sunt pentru ca am crescut in orasul de pe Bega intr-un regim comunist. Pentru ca tata era rabin, mama- rebetzin, si amandoi erau legati de o lume intreaga. Pentru ca mi-am insusit mentalitatea si sensibilitatea "iudeo-timisoreana", care ramane inca de definit!

Getta Neumann-Herzfeld

am facut alia in 1978 si de atunci am ramas in beer-sheva, legati de munca, copii si parinti.....si nepoti !

am facut o viata, ne-am plimbat mult... si sintem foarte multumiti de TOT !...speram sa nu fie niciodata mai rau !

Fried Vera, n Coreanu, si Lali

Cum s-a desfasurat viata dupa emigrare sau dupa despartirea de prietenii pe care sperati sa-i intalniti?

Ca orice inceput, primii ani de dupa emigrare au fost grei , dar suportabili.

Ne-am luptat cu greutatile si marea parte a lor a fost invinsa de noi. Din punct de vedere profesional am avut deseori motive de mindrie ca sint absolvent al Politehnicii timisorene aplicind in munca cunostintele acumulate.

Din punct de vedere familial, cele 2 fete ale noastre, Karina si Romina, sint la casele lor.

Sintem bunici la 4 nepoti. Karina are 3 copii : un baiat, Gabi, 17, si doua fete : Or, 13 si Eden, 11 ; Romina are un baietel, Amit, 9luni.

Nostalgii avem multe.

Eibenschutz Clari si Robi

Am "emigrat" intai la Bucuresti (1968), apoi (1978) in Israel. Ne-am reinceput viata la 53-54 ani, ne-am continuat carierele de medic si de inginer, ne-am regasit majoritatea vechilor prieteni si ne-am creat multi prieteni noi. Copiii nostrii si-au terminat scolile, si-au creat familiile. Suntem mandrii de copiii si de nepotii nostrii. Nu avem regrete, avem din cand in cand nostalgii.

Rolla si Tomi Laszlo

Am plecat in Israel cu parintii in 1978 si ne-am stabilit in Haifa.

Acolo mi-am terminat studiile, am lucrat initial ca bibliotecara, apoi ca profesoara de engleza pina la pensionare.

M-am casatorit in 1984 cu Jonny Vogel cu care avem doi copii, Zvika si Mirit.

Sint foarte mindra de realizarile mele si ale familiei mele, dar am nostalgie pentru Timisoara.

Vera Vogel, n. Laszlo

Dupa emigrare am intretinut prietenia cu Andrei Held. Lucrez la Intel, sint multumit de realizarile profesionale. Am 2 baieti reusiti si o sotie iubitoare. Nu regret ca am facut aliya. In retrospectiva, viata de student a fost cea mai frumoasa perioada.

Peter Yanovich

Am calcat pe urmele lui: sunt profesor (de Colegiu Universitar si Liceu;inspector scolar) de fizica (cu inclinatii in domeniile umaniste, "mostenite" de la bunicul meu). Am doi baieti (care lucreaza in high-tech) casatoriti. Am trei nepoate si un nepot si sint foarte mandru de ei (astept inca...)

In anul 2001 am primit premiul "Amos de Shalit" din partea Institutului Weizmann (acordat anual celui mai bun profesor de fizica din Israel).

Sotia mea, Paula, este cosmeticiana. O pasiune care a devenit meserie, practicata cu succes.

In calitatea ei si de presedinta a organizatiei profesionale, a cosmeticienelor din Haifa si nordul tarii, are un motto : initiativa.

Jancsi Drexler

Din copilarie am avut mereu sentimentul ca voi pleca de la Timisoara. As spune ca pierderea a fost rasplatita cu cistigul experientei vaste prin felul de trai nou. Pe de alta parte schimbarea locului, despartirile, pierderea celor dragi, transformarea obisnuintelor, intilnirea cu necunoscutul apartin de viata... Lumea este mare si plina de surprize, de aceea rar sint nostalgica. Nostalgia nu este legata de locul natal Timisoara.

Renée-Eva Nass, n. Pulitzer

Am imigrat in Israel in 1978. Totul a decurs perfect desi am ajuns fara sprijin material si cu un bebelus de patru luni. Cu sprijin reciproc si multa intelegere, ambii am progresat profesional (Tibi a ajuns profesor universitar in medicina - anestezie si terapie intensiva) si in acelasi timp am crescut doi copii reusiti si o nepotica. Ephraim, baiatul cel mare, este inginer de aeronautica, iar Ronen, cel mai mic, termina facultatea de economy & management.

Erzsi si Tibi Ezri

Regrete de prietenii intrerupte fara posibilitatea de a se regasi. Sintem mindrii de viata profesionala si de familie si am ramas cu gustul nostalgiei, dar fara nici un regret

Szabo Vera, Rosenfeld si Miki

nostalgia apartine trecutului.

no regrets. conteaza : aici si prezentul

realizari: copii si prietenii de pretutindeni

Miriam Radu

Pana in anul 1991 cand am emigrat in Israel am locuit in Timisoara. Eu sunt nascut in Timisoara, am terminat liceul Loga si am lucrat la CFR Timisoara. Sotia e nascuta in Lugoj. Sunt ruda si totodata prieteni cu Fidi Mezei si Robi Eibenschutz.

Friedmann Rita si Dorel

la inceput a fost greu, dar dupa un timp ne-am obisnuit, am lucrat greu, dar totul a fost ok. In 2007 am avut o mare nenorocire, s-a nascut un nepotel care dupa 4 ore a murit. Acum in 2010 s-a mai nascut un nepotel, Amir, asa ca impreuna cu Maya, 10 ani, si Guy, baietelul ginereului nostru din prima casatorie, avem 3 nepoti

Moni, fata noastra, a facut la Jerusalem facultatea de farmaceutica, si azi este sefa sectiei de cercetare si dezvoltare la fabrica TEVA.

Marika Grosu

Aici in Haifa am lucrat 33 de ani in rafinariile de petrol ca sef de unitate. M-am casatorit cu tanara care a trecut iadul din Auschwitz. Am o fata si doi nepoti. Noi deja de multi ani suntem pensionari si ne bucuram ca traim aici in ISRAEL.

Anti Schlomo Katz

Desi copilul cel mai mic avea doar 8 luni la sosire, deci greutatile au fost enorme, viata s-a desfasurat multumitor, am lucrat in meseria mea pina cca in 1996, cind primit o pensie de invaliditate. La ora asta sunt deja pensionara si imi cresc cu devotament nepoteii. Am sapte nepotei, dintre care cea mai mare are 12 ani.

Iovicin Dora

Din 1983 sint in Israel, am un baiat, Gabriel. Primii zece ani au fost foarte grei, limba. mentalitatea, greutatzi materiale, singuratatea. Dar incet, incet, m-am obisnuit, am lucrat multzi ani la firma de telecomunicatii Bezek, in prezent sunt in pensie. Sunt foarte mandra ca am reusit absolut singura sa-mi cresc copilul si sa-mi creez o viatza comoda.

Nora Kaufmann

In 1976 am emigrat in ISRAEL. Inceputul a fost greu dar prin munca am reusit in putin timp sa ajungem sa avem tot ce am lasat in ROMANIA. Janos a lucrat la inceput la Ministerul Agriculturii, apoi la un combinat chimic de ingrasaminte chimice si de 15 ani are o companie de comert international de ingrasaminte si chimicale pentru industrie. Fidi a lucrat la o fabrica de insecticide timp de 30 ani. Sintem mindri de realizari, nu am regretat niciodata venirea in Israel.

Mezei Fidi si Janos

1957-1963 - My Timisoara

I was born in 1957 only child of Ibi (Molnar) Freund and Miska Freund. I went to the Gradinita Doinita, and at the age of 6 we came to live in Holon, Israel. We arrived to Haifa port on 22nd, Nov.1963, it was Friday and the President Kennedy was shot in Dallas, Texas. My father was a guide in the Hashomer youth movement in Timisoara. My mother worked in the Policlinica.

I grew up in Holon: Haarava primary school and Miterani HS. I am an English teacher in highschool. I am married + 3 kids. Adar 25, Ofir 23 and Aviv 17. We live in Mazkeret Batya.

Miri Beck, Freund

1959\1960 ulpan

1960-1965 Technion\Facultatea de constructii

1965 – m-am casatorit cu Ruti Caspi, cu familia de sapte generatii in tara.

Avem doi copii si sase nepoti. Amandoi au studiat si au M.B.A de la Universitatea din Tel Aviv.

Pauli Peled

Am plecat pentru ca trebuia sa plec, pentru cine avea posibilitatea sa o faca, nu exista dubiu. Radacini nu mai am nicaieri - cele de la Timisoara au secat, cu toate ca ma simt in continuare atasata de oras. Cand ma plimb pe strazi, prin parcuri, prin cimitir, am senzatia confuza ca timpul a stat pe loc, ce a fost si ce este se suprapun.

Ma simt "ca acasa" in cerul familiei si intr-o sfera spirituala virtuala internetica. Ma simt acasa cu Daniel, 29 de ani, bucuria mea.

Getta Neumann-Herzfeld

Armata 1965 -1967. Technion Facultatea de Mecanica, absolvit in 1972

Casatorit in 1971 cu Galy. (+3: Yochay, Taly, Michal)

1972 - 2001 inginer mecanic la un institut de cercetare al statului.

Nici un fel de regrete.

Miki Raviv

Casatorit inca in 1972 in Oradea, Emigrat in Israel 1975. Am 3 copii, 1 baiat si doua fete. Toti casatoriti, si mai am 7 nepoti si mai astept in anul acesta inca doi.

Am fost sef de productie la un mare comchimic dupa care de vreo 8-10 ani ma ocup cu proiectarea si construirea instalatiilor chimice: o fabrica de biotehnologie, una de ingrasaminte(in India) etc.

Weintraub Carol

Ce asteptari aveti de la intalnirea din mai 2011? Aveti propuneri, dorinte?

Este prima oara cind voi participa cu sora mea Agi la asa o reintalnire cu multi timisoreni cu care nu ne-am vazut de multi multi ani fiind cu totii mai maturi

Mulumiri pentru toti care organizeaza aceasta intalnire.

Asteptam cu emotii revederea.

Moni Tabak, n. Horotan

Emotia revederii cu prieteni dragi dupa atitii ani de despartire, sa ascultam povestile vietii lor, etc.

Erzsi si Tibi Ezri

SA INTALNESC VECHI PRIETENI, SI SA CUNOSC NOI

Marika Grosu

Sa cunosc cit mai multi Timisoreni si poate sa revad o parte din fostii colegi de clasa cu care am pierdut legatura.

Iovicin Dora

Multe amintiri, ani buni si fericitzi pentru mine, anii 70 sunt poate cei mai fericitzi si romantici din viatza mea.

Nora Kaufmann

Sa revedem prieteni din frumoasa noastra tinerețe

Mezei Fidi si Janos

O sa ma intalnesc cu cunoscuti si rude care nu locuiesc in Israel si poate o sa simt atmosfera care im lipseste.

Pauli Peled

Astept sa ma reintilnesc cu prieteni pe care nu i-am vazut de mult si sa ne bucuram impreuna unii de altii.

Vera Vogel, n. Laszlo

Reintalniri cu unii vazuti mai recent; reinnodari ale relatiei cu altii; doua zile de traire deplina, cu trecut, prezent si planuri de viitor.

Pali Weinberg

LA INTILNIRE NE ASTEPTAM SA NE SPERIEM RECIPROC CIT DE TARE AU IMBARINIT ALTII(NOI NU BINEINTELES) SI SA NE SOPTIM RECIPROC,,jur ca nu l-as fi recunoscut daca ne intilneam pe strada". CU MULTI NU NE-AM VAZUT DE 40 DE ANI, IAR DUPA CE II RECUNOASTEM SA MINTIM FRUMOS,, mai nu te-ai schimbat de loc,arati splendid(cu 50kg in plus si eventual o chelie lucitoare)

ASTEPTAM SA VA VEDEM, SA NE POVESTIM LUCRURILE BUNE SI CELE MAI PUTIN BUNE, SA NE LAUDAM SI SA BIRFIM , ALTFEL NU AM FI EVREI, SA MINCAM, SA BEM SI SA DANSAM SI SA STABILIM LOCUL SI DATA URMATOAREI INTILNIRI, CIT MAI REPEDE SA NU SE RAREASCA PREA TARE RINDURILE

Kathy si Pedro Wiesel

Imi face mare placere sa ma intalnesc cu citiva din generatia mea -fosti timisoreni - cat si cu cei care l-au cunoscut si apreciat pe bunicul meu.

Jancsi Drexler

Imi va face placere sa revad cunostinte din trecut.

Peter Yanovich

Ma bucur nespus sa revad prietenii cu care mi-am trait adolescenta si unii ani din tinerețe.

Daniela Klechevsky, n. Hershkovici

Ma bucur sa revad lume pe care nu am vazut-o de zeci de ani si sa reinnod legaturi. Nu putem intoarce ceasul inapoi, dar putem retrai sentimentul de coeziune de pe vremuri.

Albert, mereu uimit de « Mafia » timisoreana, a ajuns sa faca parte din ea.

Daniel e incantat ca va fi pentru cateva ore in ambianta pe care a cunoscut-o si iubit-o in casa bunicilor.

Getta Neumann-Herzfeld

Sper sa intalnesc vechi prieteni din anii 1970 .

Ronit (Eva) Remzovits, n Kohn

Participantii la INTALNIREA TIMISORENILOR din 27 mai la HAIFA

Abraham-Schilling Iudit
Adar (Cohen) Adina
Adar Cristi
Altmann (Bercovici) Marika
Auscher Robi
Austerweil George
Austerweil Miriam
Avraham Alexandru
Avraham Illy
Avram Gabriela
Babeti (Simlovici) Adriana
Ban Aharon (Erno)
Ban Sara
Bar David Israel
Barasch (Gerö) Marianne
Barasch Silviu
Bartha Peter
Beck-Freund Miri
Benedict Stefan
Bernstein Alexandru
Bernstein Imre
Bihoi Geta
Bihoi Radu
Birstein Sorin
Bleier Eva
Bleier Jancsi
Bogdan Peter
Bone Ada
Bone Uri
Borza (Marton) Lia
Borza Micky
Botis Vera
Breger Kati
Brettholz Isidor
Brettholz Spaier Sarit
Cohen (Jünger) Erica
Cohen Duci
Cohen Iudit
Coter Feigenbaum Monica
Deutsch Ani
Deutsch Dorina
Deutsch Tomy
Diaconeasa (Fischer) Lilian
Drachsler Gabriel
Drexler Jancsi
Drexler Paula
Eibenschutz Clari

Eibenschutz Robert
Elefant Gabi
Elefant Kati
Elias Aurora
Elias Peter
Elias Sorin
Ezri Elisheva
Ezri Tiberiu
Faur Corneliu
Faur Geanina
Feldman, Vera
Feldmann Eva
Fenyö Ana Babi
Fischer Esmeralda
Fischer Lia
Fischer Regina
Fischer Tibi
Fischer Tommy
Fischer Zsuzsi
Florescu Adriana
Florescu Ibi
Freiberger Peter
Fried Vera
Fried Yaron Lali
Friedmann Dorel
Friedmann Dorit
Friedmann Eva
Friedmann Gheorghe
Friedmann Luciana
Friedmann Rita
Friedmann Robert
Fritsch Evelyn
Fritsch Ivan
Gal Alon
Gal Aviva
Galambos Aneta
Galambos Victor
Galla Ladislau
Galla Lucia
Gara Ditta
Gara Gabi
Gerö George
Gerö Irina
Ghidali Andrei
Ghidali Luci
Goldberger Ivan
Goldmann Gabriel

Goldmann Iudith Diti	Leibovici Elena
Grosu (Szenes) Miriam	Lungu Ivan
Grün (Krets) Evi	Lungu Stela
Grün Jonathan	Marcu Mihai
Gussman Erica	Marcu Polea
Hajdu Marina (Pratt Miriam)	Megyes (Lobl) Ana
Hanit Anath (Weiss Aniko)	Meir (Altman) Hava
Harisch Micha	Meir Reuven
Hedwig Brenner	Mendel Agi
Held Andrei	Mendel Dan
Held Zoe (Roth)	Mezei Fidi
Helmer Eva	Mezei Janos
Helmer Gabriel	Mironescu Dan
Herscovici Adrian	Mironescu Stana
Herscovici Magdalena	Montag Clari
Herscovici Miri	Moscovici (Feigenbaum) Yvonne
Herzfeld Albert	Moscovici Vera
Hilsenrad (Horvath) Annie	Naschitz Vera
Hilsenrad Ben Zion	Naschitz Yohanan
Holender Andrei	Nass (Politzer) Evi-Renée
Horev Clari	Neumann-Herzfeld Getta
Horev Iosi	Perlstein Paul
Hudja Eyal	Pichl Lulu
Hudja Iris	Pichl Rohrlich Octavia
Iovicin (Kohn) Dora	Radu Dan
Israel Aura	Radu Miri
Israel George	Rath Peter
Israel Rodica	Raviv Gali
Israel Stefan	Raviv Miki
Iticovici Vivi	Rechnitz Heda
Junger Adrian	Rezmovits Kalman
Junger Arnold	Rezmovits Ronit Eva
Junger Claudia	Ritter Eugen
Junger Ervin	Ritter Irina
Kakucs (Erdös) Julia	Robicsek Rachel
Katz (Horotan) Agi	Robicsek Robi
Katz Shlomo (Anti)	Roth Andrei
Kaufmann Nora	Roth Ladislau
Keidar Judith	Roth Lidia
Keidar Uri	Roth Rodica
Klechevsky (Herscovici) Daniela	Ruber (Hamburger) Hedi
Klein Daniel	Sabag Israel
Kohn Ligia (Kohn)	Sabag Israel (sotia)
Kohn Robert	Saucan Suzana
Korda (Koren) Tomy	Schimmerling Andrei
Kovacs Gyuri	Schimmerling Gyuri
Kovacs Noemi	Schimmerling Ladislau
Krausz Dina	Schlosser Kati
Krausz Richard	Schulhoff Iudith
Laszik (Molnar) Marika	Schwartz Celine
Laszlo Rolla	Schwartz Gabriela
Laszlo Toma	Schwartz Ioan

Schwartz Misu
Schwartz Evi
Schwartz Michael
Schwartzmann Harry
Segal Ramon
Smilovici Lucia
Stahl Ella
Stahl Judith
Stahl Noam
Stahl Robert
Stahl Shany
Stahl Shoshana
Stahl Toma
Stahl Vera
Stark (Pollak) Aliza
Stern Cici
Stern Petru
Stern Schwartz Kitty
Szabo Nicolae
Szabo Vera
Tabak, Horotan, Monica
Talmon Rahel
Turtel Vera
Ungvari Rubin Eva
Varga (Grun) Iudith
Vogel Jonny
Vogel Vera (Laszlo)
Volosovich Haim
Volosovich Ruty
Vultur Smaranda
Wachter Gabi
Wachter Nora
Weinberg Gina
Weinberg Pali
Weisz Andrei (Bandi)
Weisz Ekaterina
Weisz Judit
Weisz Steiner Aniko
Widder Luci
Wiesel Kathy
Wiesel Peter
Willkovits Peter
Willkovits Jeny
Winkler Andrei
Winkler Elsa
Yanovici (Berger) Erica
Yanovici Peter

